

[2000/10/22 v3.01 Landscape Pages (DPC)]

[2016/05/21 v2.44 Cross-referencing by name of section]

శ్రీమదభగవద్గీతా

For Personal Use Only
Not For Commercial Printing/Distribution

Contents

nyAsaH	1
dhyAnam	2
1 prathamOZdhyAyaH	4
2 dvitIyOZdhyAyaH	10
3 tRutIyOZdhyAyaH	19
4 caturthOZdhyAyaH	24
5 pa~jcamOZdhyAyaH	29
6 ShaShThOZdhyAyaH	33
7 saptamOZdhyAyaH	39
8 aShTamOZdhyAyaH	43
9 navamOZdhyAyaH	47
10 daSamOZdhyAyaH	51
11 EkAdaSOZdhyAyaH	56
12 dvAdaSOZdhyAyaH	65

13 trayOdaSOZdhyAyaH	68
14 caturdaSOZdhyAyaH	72
15 pa~jcadaSOZdhyAyaH	76
16 ShODaSOZdhyAyaH	79
17 saptadaSOZdhyAyaH	82
18 aShTAdaSOZdhyAyaH	86
19 gItArthasa~ggrahaH	95
20 gItAmAhAtmyam	99

శ్రీమద్భగవద్గీతా

॥ న్యాసః ॥

॥ కరన్యాసః ॥

ఓమ్ అస్య శ్రీమద్భగవద్గీతామాలామస్త్రస్య ।

భగవాన్వేదవ్యాస ఋషిః । అనుష్టుప్ ఛందః ।

శ్రీకృష్ణ పరమాత్మా దేవతా ।

అశోచ్యానన్వశోచస్త్యం ప్రజ్ఞావాదాంశ్చ భాషసే ఇతి బీజమ్ ।

సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య మామేకం శరణం వ్రజ ఇతి శక్తిః ।

అహం త్వా సర్వపాపేభ్యో మోక్షయిష్యామి మా శుచ ఇతి కీలకమ్ ।

వైనం చిన్దన్తి శస్త్రాణి వైనం దహతి పావక ఇత్యజ్ఞష్టాభ్యాం నమః ।

న వైనం క్లేదయన్త్యాపో న శోషయతి మారుత ఇతి తర్జనీభ్యాం నమః ।

అచ్ఛేద్యోఽయమదాహ్యోఽయమక్లేద్యోఽశోష్య ఏవ చ ఇతి మధ్యమాభ్యాం నమః ।

నిత్యః సర్వగతః స్థాణురచలోఽయం సనాతన ఇత్యనామికాభ్యాం నమః । పశ్య మే పార్థ

రూపాణి శతశోఽథ సహస్రశ ఇతి కనిష్ఠికాభ్యాం నమః । నానావిధాని~దివ్యాని~నానావర్ణాకృతీ

చ~ఇతి~కరతలకరపృష్ఠాభ్యాం~నమః ।

॥ ఇతి కరన్యాసః ॥

॥ హృదయాది న్యాసః ॥

వైనం చిన్దన్తి శస్త్రాణి వైనం దహతి పావక ఇతి హృదయాయ నమః ।

న వైనం క్లేదయన్త్యాపో న శోషయతి మారుత ఇతి శిరసే స్వాహా ।

అచ్ఛేద్యోఽయమదాహ్యోఽయమక్లేద్యోఽశోష్య ఏవ చేతి శిఖాయై వషట్ ।

నిత్యః సర్వగతః స్థాణురచలోఽయం సనాతన ఇతి కవచాయ హుమ్ ।

పశ్య మే పార్థ రూపాణి శతశోఽథ సహస్రశ ఇతి నేత్రత్రయాయ వౌషట్ ।

నానావిధాని దివ్యాని నానావర్ణాకృతీని చేతి అస్త్రాయ ఫట్ ।

॥ శ్రీకృష్ణప్రీత్యర్థే పారే వినియోగః ॥

॥ ధ్యానమ్ ॥

ఓమ్ పార్థాయ ప్రతిబోధితాం భగవతా నారాయణేన స్వయమ్
వ్యాసేన గ్రథితాం పురాణమునినా మధ్యే మహాభారతమ్ ।
అద్వైతామృతవర్షిణీం భగవతీమష్టాదశాధ్యాయినీమ్
అమృ త్వామనుసన్దధామి భగవద్గీతే భవేద్వేషిణీమ్ ॥ 1 ॥

నమోఽస్తు తే వ్యాస విశాలబుద్ధే పుల్లారవిన్దాయతపత్రనేత్ర ।
యేన త్వయా భారతతైలపూర్ణః ప్రజ్ఞాశ్రితో జ్ఞానమయః ప్రదీపః ॥ 2 ॥

ప్రపన్నపారిజాతాయ తోత్రవేత్త్రైకపాణయే ।
జ్ఞానముద్రాయ కృష్ణాయ గీతామృతదుహే నమః ॥ 3 ॥

సర్వోపనిషదో గావో దోగ్ధా గోపాల-నన్దనః ।
పార్థో వత్సః సుధీర్ఘౌక్తా దుగ్ధం గీతామృతం మహత్ ॥ 4 ॥

వసుదేవసుతం దేవం కంసచాణూరమర్దనమ్ ।

దేవకీపరమానందం కృష్ణం వందే జగద్గురుమ్ || 5 ||

భీష్మద్రోణతటా జయద్రథజలా గాన్ధారనీలోత్పలా
శల్యగ్రాహవతీ కృపేణ వహానీ కర్ణేన వేలాకులా ।
అశ్వత్థామవికర్ణఘోరమకరా దుర్యోధనావర్తినీ
సోత్తిర్ణా ఖలు పాణ్డవై రణనదీ కైవర్తకః కేశవః || 6 ||

పారాశర్యవచః సరోజమమలం గీతార్థగన్ధోత్కటమ్
నానాఖ్యానకకేసరం హరికథాసమ్బోధనాబోధితమ్ ।
లోకే సజ్జనషట్పదైరహరహః పేపీయమానం ముదా
భూయాద్భారతపజ్కజం కలిమలప్రధ్వంసి నః శ్రేయసే || 7 ||

మూకం కరోతి వాచాలం పఙ్గుం లఙ్ఘయతే గిరిమ్ ।
యత్కృపా తమహం వందే పరమానందమాధవమ్ || 8 ||

యం బ్రహ్మ వరుణేంద్ర-రుద్ర-మరుతః స్తువంతి దివ్యైః స్తవైః
వేదైః సాంక-పద-క్రమోపనిషదైర్గాయంతి యం సామగాః ।
ధ్యానావస్థిత-తద్గతేన మనసా పశ్యంతి యం యోగినః
యస్యాంతం న విదుః సురాసుర-గణా దేవాయ తస్మై నమః || 9 ||

నారాయణం నమస్కృత్య నరం చైవ నరోత్తమమ్ ।
దేవీం సరస్వతీం వ్యాసం తతో జయముదీరయేత్ || 10 ||

Chapter 1

॥ ప్రథమోఽధ్యాయః ॥

ధృతరాష్ట్ర ఉవాచ

ధర్మక్షేత్రే కురుక్షేత్రే, సమవేతా యుయుత్సవః ।
మామకాః పాణ్డవాశ్చైవ, కిమకుర్వత సజ్జాయ ॥ 1-1 ॥

సజ్జాయ ఉవాచ

దృష్ట్వా తు పాణ్డవానీకం, వ్యూఢం దుర్యోధనస్తదా ।
ఆచార్యముపసంజగ్మ్య, రాజా వచనమబ్రవీత్ ॥ 1-2 ॥

పశ్యేతాం పాణ్డుపుత్రాణాం, ఆచార్య మహతీం చమూమ్ ।
వ్యూఢాం ద్రుపదపుత్రేణ, తవ శిష్యేణ ధీమతా ॥ 1-3 ॥

అత్ర శూరా మహేష్వాసాః, భీమార్జునసమా యుధి ।
యుయుధానో విరాటశ్చ, ద్రుపదశ్చ మహారథః ॥ 1-4 ॥

ధృష్టకేతుశ్చేకితానః, కాశిరాజశ్చ వీర్యవాన్ ।
పురుజిత్ కుంతిభోజశ్చ, శైబ్యశ్చ నరపుంగవః ॥ 1-5 ॥

యుధామన్యుశ్చ విక్రాంతః, ఉత్తమౌజాశ్చ వీర్యవాన్ ।
సౌభద్రో ద్రౌపదేయాశ్చ, సర్వ ఏవ మహారథాః ॥ 1-6 ॥

అస్మాకం తు విశిష్టా యే, తాన్నిబోధ ద్విజోత్తమ ।
నాయకా మమ సైన్యస్య, సంజ్ఞార్థం తాన్ బ్రవీమి తే ॥ 1-7 ॥

భవాన్ భీష్మశ్చ కర్ణశ్చ, కృపశ్చ సమితిజ్ఞాయః ।

అశ్వత్థామా వికర్ణశ్చ, సౌమదత్తిస్తథైవ చ ॥ 1-8 ॥

అన్యే చ బహవః శూరాః, మదర్థే త్యక్తజీవితాః ।

నానాశస్త్రప్రహరణాః, సర్వే యుద్ధవిశారదాః ॥ 1-9 ॥

అపర్యాప్తం తదస్మాకం, బలం భీష్మాభిరక్షితమ్ ।

పర్యాప్తం త్విదమేతేషాం, బలం భీమాభిరక్షితమ్ ॥ 1-10 ॥

అయనేషు చ సర్వేషు, యథాభాగమవస్థితాః ।

భీష్మమేవాభిరక్షన్తు, భవంతః సర్వ ఏవ హి ॥ 1-11 ॥

తస్య సజ్జానయన్ హర్షం, కురువృద్ధః పితామహాః ।

సింహనాదం వినద్యోచ్చైః, శఙ్ఖం దధౌ ప్రతాపవాన్ ॥ 1-12 ॥

తతః శఙ్ఖాశ్చ భేర్యశ్చ, పణవానకగోముఖాః ।

సహనైవాభ్యహన్యన్తు, స శబ్దస్తుములోఽభవత్ ॥ 1-13 ॥

తతః శ్వేత్తైర్హయైర్యుక్తే, మహతి స్యన్దనే స్థితౌ ।

మాధవః పాణ్డవశ్చైవ, దివ్యౌ శఙ్ఖౌ ప్రదధ్మతుః ॥ 1-14 ॥

పాశ్చాజన్యం హృషీకేశః, దేవదత్తం ధనజ్ఞాయః ।

పాణ్డ్రం దధౌ మహాశఙ్ఖం, భీమకర్మా వృకోదరః ॥ 1-15 ॥

అనన్తవిజయం రాజా, కున్తిపుత్రో యుధిష్ఠిరః ।

నకులః సహదేవశ్చ, సుఘోషమణిపుష్పకౌ ॥ 1-16 ॥

కాశ్యశ్చ పరమేష్వాసః, శిఖణ్డీ చ మహారథః ।

ధృష్టద్యుమ్నో విరాటశ్చ, సాత్యకిశ్చాపరాజితః ॥ 1-17 ॥

ద్రుపదో ద్రౌపదేయాశ్చ, సర్వశః పృథివీపతే ।
సౌభద్రశ్చ మహాబాహుః, శఙ్ఖాన్ దధ్ముః పృథక్ పృథక్ ॥ 1-18 ॥

స ఘోషో ధార్తరాష్ట్రాణాం, హృదయాని వ్యదారయత్ ।
నభశ్చ పృథివీం చైవ, తుములో వ్యనునాదయన్ ॥ 1-19 ॥

అథ వ్యవస్థితాన్ దృష్ట్వా, ధార్తరాష్ట్రాన్ కపిధ్వజః ।
ప్రవృత్తే శస్త్రసమ్పాతే, ధనురుద్యమ్య పాణ్డవః ॥ 1-20 ॥

హృషీకేశం తదా వాక్యమ్, ఇదమాహ మహీపతే ।

అర్జున ఉవాచ

సేనయోరుభయోర్మౌఢ్యే, రథం స్థాపయ మేఽచ్యుత ॥ 1-21 ॥

యావదేతాన్నిరీక్షేఽహం, యోద్ధుకామానవస్థితాన్ ।
కైర్మయా సహ యోద్ధవ్యమ్, అస్మిన్ రణసముద్యమే ॥ 1-22 ॥

యోతస్యమానానవేక్షేఽహం, య ఏతేఽత్ర సమాగతాః ।
ధార్తరాష్ట్రస్య దుర్బుద్ధేః, యుద్ధే ప్రియచికిర్షవః ॥ 1-23 ॥

సంజ్ఞాయ ఉవాచ

ఏవముక్తో హృషీకేశః, గుడాకేశేన భారత ।
సేనయోరుభయోర్మౌఢ్యే, స్థాపయిత్వా రథోత్తమమ్ ॥ 1-24 ॥

భీష్మద్రోణప్రముఖతః, సర్వేషాం చ మహీక్షితామ్ ।
ఉవాచ పార్థ పశ్యైతాన్, సమవేతాన్ కురూనితి ॥ 1-25 ॥

తత్రాపశ్యత్ స్థితాన్ పార్థః, పితౄనథ పితామహాన్ ।
ఆచార్యాన్ మాతులాన్ భ్రాతృన్, పుత్రాన్ పౌత్రాన్ సఖీంస్తథా ॥ 1-26 ॥

శ్వశురాన్ సుహృదశ్చైవ, సేనయోరుభయోరపి ।

తాన్ సమీక్ష్య స కౌన్తేయః, సర్వాన్ బన్ధానవస్థితాన్ ॥ 1-27 ॥

కృపయా పరయావిష్టః, విషీదన్నిదమబ్రవీత్ ।

అర్జున ఉవాచ

దృష్ట్వేమం స్వజనం కృష్ణ, యుయుత్సం సముపస్థితమ్ ॥ 1-28 ॥

సీదంతి మమ గాత్రాణి, ముఖం చ పరిశుష్యతి ।

వేపథుశ్చ శరీరే మే, రోమహర్షశ్చ జాయతే ॥ 1-29 ॥

గాఢీవం స్రంసతే హస్తాత్, త్వక్చైవ పరిదహ్యతే ।

న చ శక్నోమ్యవస్థాతుం, భ్రమతీవ చ మే మనః ॥ 1-30 ॥

నిమిత్తాని చ పశ్యామి, విపరీతాని కేశవ ।

న చ శ్రేయోఽనుపశ్యామి, హత్వా స్వజనమాహవే ॥ 1-31 ॥

న కాఙ్క్షే విజయం కృష్ణ, న చ రాజ్యం సుఖాని చ ।

కిం నో రాజ్యేన గోవింద, కిం భోగైర్జీవితేన వా ॥ 1-32 ॥

యేషామర్థే కాఙ్క్షితం నః, రాజ్యం భోగాః సుఖాని చ ।

త ఇమేఽవస్థితా యుద్ధే, ప్రాణాన్స్త్యక్త్వా ధనాని చ ॥ 1-33 ॥

ఆచార్యాః పితరః పుత్రాః, తథైవ చ పితామహాః ।

మాతులాః శ్వశురాః పౌత్రాః, శ్యాలాః సమృద్ధినస్తథా ॥ 1-34 ॥

ఏతాన్ హన్తుమిచ్ఛామి, ఘ్నతోఽపి మధుసూదన ।

అపి త్రైలోక్యరాజ్యస్య, హేతోః కిం ను మహీకృతే ॥ 1-35 ॥

నిహత్య ధార్తరాష్ట్రాన్, కా ప్రీతిః స్యాజ్జనార్దన ।

పాపమేవాశ్రయేదస్మాన్, హత్వైతానాతతాయినః ॥ 1-36 ॥

తస్మాన్నార్హా వయం హన్తుం, ధార్తరాష్ట్రాన్ స్వబాంధవాన్ ।

స్వజనం హి కథం హత్వా, సుఖినః స్యామ మాధవ ॥ 1-37 ॥

యద్యేతే న పశ్యన్తి, లోభోపహతచేతసః ।
కులక్షయకృతం దోషం, మిత్రద్రోహ చ పాతకమ్ ॥ 1-38 ॥

కథం న జ్ఞేయమస్మాభిః, పాపాదస్మాన్నివర్తితుమ్ ।
కులక్షయకృతం దోషం, ప్రపశ్యద్భిర్జనార్దన ॥ 1-39 ॥

కులక్షయే ప్రణశ్యన్తి, కులధర్మాః సనాతనాః ।
ధర్మే నష్టే కులం కృతస్నమ్, అధర్మోఽభిభవత్యుత ॥ 1-40 ॥

అధర్మాభిభవాత్ కృష్ణ, ప్రదుష్యన్తి కులస్త్రియః ।
స్త్రీషు దుష్టాసు వార్ణేయ, జాయతే వర్ణసంకరః ॥ 1-41 ॥

సంకరో నరకాయైవ, కులఘ్నానాం కులస్య చ ।
పతన్తి పితరో హ్యేషాం, లుప్తపిణ్డోదకక్రియాః ॥ 1-42 ॥

దోష్టరేతైః కులఘ్నానాం, వర్ణసంకరకారకైః ।
ఉత్సాద్యన్తే జాతిధర్మాః, కులధర్మాశ్చ శాశ్వతాః ॥ 1-43 ॥

ఉత్సన్నకులధర్మాణాం, మనుష్యాణాం జనార్దన ।
నరకే నియతం వాసః, భవతీత్యనుశుశ్రుమ ॥ 1-44 ॥

అహో బత మహత్పాపం, కర్తుం వ్యవసితా వయమ్ ।
యద్రాజ్యసుఖలోభేన, హన్తుం స్వజనముద్యతాః ॥ 1-45 ॥

యది మామప్రతీకారమ్, అశస్త్రం శస్త్రపాణయః ।
ధార్తరాష్ట్రా రణే హన్యుః, తన్మే క్షేమతరం భవేత్ ॥ 1-46 ॥

సంజ్ఞాయ ఉవాచ

ఏవముక్త్వాఽర్జునః సజ్జ్యే, రథోపస్థ ఉపావిశత్ ।

విస్మయః సశరం చాపం, శోకసంవిగ్నమానసః ॥ 1-47 ॥

॥ ఓమ్ తత్సద్, ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు, బ్రహ్మవిద్యాయాం, యోగశాస్త్రే,
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే, అర్జునవిషాదయోగో నామ ప్రథమోఽధ్యాయః ॥

Chapter 2

॥ ద్వితీయోఽధ్యాయః ॥

సజ్జాయ ఉవాచ

తం తథా కృపయావిష్టమ్, అశ్రుపూర్ణాకులేక్షణమ్ ।
విషీదంతమిదం వాక్యమ్, ఉవాచ మధుసూదనః ॥ 2-1 ॥

శ్రీభగవానువాచ

కుతస్తాఽ కశ్మలమిదం, విషమే సముపస్థితమ్ ।
అనార్యజుష్టమస్వర్గ్యమ్, అకీర్తికరమర్జున ॥ 2-2 ॥

కైర్యం మా స్మ గమః పార్థ, నైతత్త్వయు్యుపపద్యతే ।
క్షుద్రం హృదయదౌర్బల్యం, త్యక్తోఽస్తిష్ఠ పరంతప ॥ 2-3 ॥

అర్జున ఉవాచ

కథం భీష్మమహం సజ్జ్యే, ద్రోణం చ మధుసూదన ।
ఇషుభిః ప్రతియోత్స్యామి, పూజార్హావరిసూదన ॥ 2-4 ॥

గురూనహత్వా హి మహానుభావాన్
శ్రేయో భోక్తుం భైక్ష్యమపిహ లోకే ।
హత్వాఽర్థకామాంస్తు గురూనిహైవ
భుజ్జీయ భోగాన్ రుధిరప్రదిగ్ధాన్ ॥ 2-5 ॥

న చైతద్విద్మః కతరన్నో గరీయః
యద్వా జయేమ యది వా నో జయేయుః ।

యానేవ హత్వా న జిజీవిషామః
తేఽవస్థితాః ప్రముఖే ధార్తరాష్ట్రాః ॥ 2-6 ॥

కార్పణ్యదోషోపహతస్వభావః
పృచ్ఛామి త్వాం ధర్మసమ్మూఢచేతాః ।
యచ్ఛేయః స్యాన్నిశ్చితం బ్రూహి తన్నే
శిష్యస్తేఽహం శాధి మాం త్వాం ప్రపన్నమ్ ॥ 2-7 ॥

న హి ప్రపశ్యామి మమాపనుద్యాద్
యచ్ఛోకముచ్ఛోషణమిన్ద్రియాణామ్ ।
అవాప్య భూమావసపత్నమృద్ధమ్
రాజ్యం సురాణామపి చాధిపత్యమ్ ॥ 2-8 ॥

సజ్జాయ ఉవాచ

ఏవముక్త్వా హృషీకేశం, గుడాకేశః పరస్తప ।
న యోత్స్య ఇతి గోవిందమ్, ఉక్త్వా తూష్ణిం బభూవ హ ॥ 2-9 ॥

తమువాచ హృషీకేశః, ప్రహసన్నివ భారత ।
సేనయోరుభయోర్మధ్యే, విషీదస్తమిదం వచః ॥ 2-10 ॥

శ్రీభగవానువాచ

అశోచ్యానన్వశోచస్త్యం, ప్రజ్ఞావాదాంశ్చ భాషసే ।
గతాసూనగతాసూంశ్చ, నానుశోచంతి పణ్డితాః ॥ 2-11 ॥

న త్వేవాహం జాతు నాసం, న త్వం నేమే జనాధిపాః ।
న చైవ న భవిష్యామః, సర్వే వయమతః పరమ్ ॥ 2-12 ॥

దేహినోఽస్మిన్ యథా దేహే, కౌమారం యౌవనం జరా ।
తథా దేహాంతరప్రాప్తిః, ధీరస్తత్ర న ముహ్యతి ॥ 2-13 ॥

మాత్రాస్పర్శాస్తు కౌన్తేయ, శీతోష్ణసుఖదుఃఖదాః ।

ఆగమాపాయినోఽనిత్యాః, తాంస్తీతిక్షస్వ భారత ॥ 2-14 ॥

యం హి న వ్యథయన్త్యేతే, పురుషం పురుషర్షభ ।
సమదుఃఖసుఖం ధీరం, సోఽమృతత్వాయ కల్పతే ॥ 2-15 ॥

నాసతో విద్యతే భావః, నాభావో విద్యతే సతః ।
ఉభయోరపి దృష్టోఽన్తః, త్వనయోస్తత్త్వదర్శిభిః ॥ 2-16 ॥

అవినాశి తు తద్విద్ధి, యేన సర్వమిదం తతమ్ ।
వినాశమవ్యయస్యాస్య, న కశ్చిత్ కర్తుమర్హతి ॥ 2-17 ॥

అన్తవన్త ఇమే దేహాః, నిత్యస్యాక్తాః శరీరిణః ।
అనాశినోఽప్రమేయస్య, తస్మాద్యుధ్యస్య భారత ॥ 2-18 ॥

య ఏనం వేత్తి హంతారం, యశ్చైనం మన్యతే హతమ్ ।
ఉభౌ తౌ న విజానీతః, నాయం హన్తి న హన్యతే ॥ 2-19 ॥

న జాయతే మ్రియతే వా కదాచిత్
నాయం భూత్వా భవితా వా న భూయః ।
అజ్ఞో నిత్యః శాశ్వతోఽయం పురాణః
న హన్యతే హన్యమానే శరీరే ॥ 2-20 ॥

వేదావినాశినం నిత్యం, య ఏనమజమవ్యయమ్ ।
కథం స పురుషః పార్థ, కం ఘాతయతి హన్తి కమ్ ॥ 2-21 ॥

వాసాంసి జీర్ణాని యథా విహాయ
నవాని గృహ్లాతి నరోఽపరాణి ।
తథా శరీరాణి విహాయ జీర్ణాని
అన్యాని సంయాతి నవాని దేహీ ॥ 2-22 ॥

నైనం ఛిన్దన్తి శస్త్రాణి, నైనం దహతి పావకః ।

న చైనం క్లేదయన్త్యాపః, న శోషయతి మారుతః ॥ 2-23 ॥

అచ్ఛేద్యోఽయమదాహ్యోఽయమ్, అక్లేద్యోఽశోష్య ఏవ చ ।
నిత్యః సర్వగతః స్థాణుః, అచలోఽయం సనాతనః ॥ 2-24 ॥

అవ్యక్తోఽయమచింత్యోఽయమ్, అవికార్యోఽయముచ్యతే ।
తస్మాదేవం విదిత్వైనం, నానుశోచితుమర్హసి ॥ 2-25 ॥

అథ చైనం నిత్యజాతం, నిత్యం వా మన్యసే మృతమ్ ।
తథాఽపి త్వం మహాబాహో, నైవం శోచితుమర్హసి ॥ 2-26 ॥

జాతస్య హి ధ్రువో మృత్యుః, ధ్రువం జన్మ మృతస్య చ ।
తస్మాదపరిహార్యేఽర్థే, న త్వం శోచితుమర్హసి ॥ 2-27 ॥

అవ్యక్తాదీని భూతాని, వ్యక్తమధ్యాని భారత ।
అవ్యక్తనిధనాన్యేవ, తత్ర కా పరిదేవనా ॥ 2-28 ॥

ఆశ్చర్యవత్పశ్యతి కశ్చిదేనమ్
ఆశ్చర్యవద్వదతి తథైవ చాన్యః ।
ఆశ్చర్యవచ్చైనమన్యః శృణోతి
శ్రుత్వాఽప్యేనం వేద న చైవ కశ్చిత్ ॥ 2-29 ॥

దేహీ నిత్యమవధ్యోఽయం, దేహే సర్వస్య భారత ।
తస్మాత్ సర్వాణి భూతాని, న త్వం శోచితుమర్హసి ॥ 2-30 ॥

స్వధర్మమపి చావేక్ష్య, న వికమ్పితుమర్హసి ।
ధర్మ్యాద్ధి యుద్ధాచ్ఛ్రయోఽన్యత్, క్షత్రియస్య న విద్యతే ॥ 2-31 ॥

యదృచ్ఛయా చోపపన్నం, స్వర్గద్వారమపావృతమ్ ।
సుఖినః క్షత్రియాః పార్థ, లభంతే యుద్ధమీదృశమ్ ॥ 2-32 ॥

అథ చేత్త్వమిమం ధర్మ్యం, సజ్ఞామం న కరిష్యసి ।
తతః స్వధర్మం కీర్తిం చ, హిత్వా పాపమవాప్స్యసి ॥ 2-33 ॥

అకీర్తిం చాపి భూతాని, కథయిష్యన్తి తేఽవ్యయామ్ ।
సమ్భవితస్య చాకీర్తిః, మరణాదతిరిచ్యతే ॥ 2-34 ॥

భయాద్రణాదుపరతం, మంస్యన్తే త్వాం మహారథాః ।
యేషాం చ త్వం బహుమతః, భూత్వా యాస్యసి లాఘవమ్ ॥ 2-35 ॥

అవాచ్యవాదాంశ్చ బహూన్, వదిష్యన్తి తవాహితాః ।
నిన్దన్తస్తవ సామర్థ్యం, తతో దుఃఖతరం ను కిమ్ ॥ 2-36 ॥

హతో వా ప్రాప్స్యసి స్వర్గం, జిత్వా వా భోక్ష్యసే మహీమ్ ।
తస్మాదుత్తిష్ఠ కౌన్తేయ, యుద్ధాయ కృతనిశ్చయః ॥ 2-37 ॥

సుఖదుఃఖే సమే కృత్వా, లాభాలాభౌ జయాజయౌ ।
తతో యుద్ధాయ యుజ్యస్వ, నైవం పాపమవాప్స్యసి ॥ 2-38 ॥

ఏషా తేఽభిహితా సాఙ్ఖ్యే, బుద్ధిర్యోగే త్విమాం శృణు ।
బుద్ధ్యా యుక్తో యయా పార్థ, కర్మబన్ధం ప్రహాస్యసి ॥ 2-39 ॥

నేహాభిక్రమనాశోఽస్తి, ప్రత్యవాయో న విద్యతే ।
స్వల్పమప్యస్య ధర్మస్య, త్రాయతే మహతో భయాత్ ॥ 2-40 ॥

వ్యవసాయాత్మికా బుద్ధిః, ఏకేహ కురునన్దన ।
బహుశాఖా హ్యనన్తాశ్చ, బుద్ధయోఽవ్యవసాయినామ్ ॥ 2-41 ॥

యామిమాం పుష్పితాం వాచం, ప్రవదన్త్యవిపశ్చితః ।
వేదవాదరతాః పార్థ, నాన్యదస్తీతి వాదినః ॥ 2-42 ॥

కామాత్మానః స్వర్గపరాః, జన్మకర్మఫలప్రదామ్ ।

క్రియావిశేషబహులాం, భోగైశ్వర్యగతిం ప్రతి || 2-43 ||

భోగైశ్వర్యప్రసక్తానాం, తయాఽపహృతచేతసామ్ ।
వ్యవసాయాత్మికా బుద్ధిః, సమాధౌ న విధీయతే || 2-44 ||

త్రైగుణ్యవిషయా వేదాః, నిస్త్రైగుణ్యో భవార్జున ।
నిర్ద్వంద్వో నిత్యసత్త్వస్థః, నిర్మోగక్షేమ ఆత్మవాన్ || 2-45 ||

యావానర్థ ఉదపానే, సర్వతః సమ్ముతోదకే ।
తావాన్ సర్వేషు వేదేషు, బ్రాహ్మణస్య విజానతః || 2-46 ||

కర్మణ్యేవాధికారస్తే, మా ఫలేషు కదాచన ।
మా కర్మఫలహేతురూభిః, మా తే సజ్జోఽస్త్యకర్మణి || 2-47 ||

యోగస్థః కురు కర్మాణి, సజ్గం త్యక్త్వా ధనజ్ఞాయ ।
సిద్ధ్యసిద్ధ్యోః సమో భూత్వా, సమత్వం యోగ ఉచ్యతే || 2-48 ||

దూరేణ హ్యవరం కర్మ, బుద్ధియోగాద్ధనజ్ఞాయ ।
బుద్ధౌ శరణమన్విచ్ఛ, కృపణాః ఫలహేతవః || 2-49 ||

బుద్ధియుక్తో జహాతీహ, ఉభే సుకృతదుష్కృతే ।
తస్మాద్యోగాయ యుజ్యస్వ, యోగః కర్మసు కౌశలమ్ || 2-50 ||

కర్మజం బుద్ధియుక్తా హి, ఫలం త్యక్త్వా మనీషిణః ।
జన్మబన్ధవినిర్ముక్తాః, పదం గచ్ఛన్త్యనామయమ్ || 2-51 ||

యదా తే మోహకలిలం, బుద్ధిర్వ్యతితరిష్యతి ।
తదా గంతాసి నిర్వేదం, శ్రోతవ్యస్య శ్రుతస్య చ || 2-52 ||

శ్రుతివిప్రతిపన్నా తే, యదా స్థాస్యతి నిశ్చలా ।

సమాధావచలా బుద్ధిః, తదా యోగమవాప్స్యసి ॥ 2-53 ॥

అర్జున ఉవాచ

స్థితప్రజ్ఞస్య కా భాషా, సమాధిస్థస్య కేశవ ।
స్థితధీః కిం ప్రభాషేత, కిమాసీత వ్రజేత కిమ్ ॥ 2-54 ॥

శ్రీభగవానువాచ

ప్రజహాతి యదా కామాన్, సర్వాన్ పార్థ మనోగతాన్ ।
ఆత్మన్యేవాత్మనా తుష్టః, స్థితప్రజ్ఞస్తదోచ్యతే ॥ 2-55 ॥

దుఃఖేష్వనుద్విగ్నమనాః, సుఖేషు విగతస్పృహః ।
వీతరాగభయక్రోధః, స్థితధీర్మునిరుచ్యతే ॥ 2-56 ॥

యః సర్వత్రానభిన్నేహః, తత్ తత్ ప్రాప్య శుభాశుభమ్ ।
నాభినన్దతి న ద్వేష్టి, తస్య ప్రజ్ఞా ప్రతిష్ఠితా ॥ 2-57 ॥

యదా సంహరతే చాయం, కూర్మోఽఙ్గానీవ సర్వశః ।
ఇన్ద్రియాణీన్ద్రియార్థేఽభ్యః, తస్య ప్రజ్ఞా ప్రతిష్ఠితా ॥ 2-58 ॥

విషయా వినివర్తన్తే, నిరాహారస్య దేహినః ।
రసవర్జం రసోఽప్యస్య, పరం దృష్ట్వా నివర్తతే ॥ 2-59 ॥

యతతో హ్యపి కౌన్తేయ, పురుషస్య విపశ్చితః ।
ఇన్ద్రియాణి ప్రమాథీని, హరన్తి ప్రసభం మనః ॥ 2-60 ॥

తాని సర్వాణి సంయమ్య, యుక్త ఆసీత మత్పరః ।
వశే హి యన్యేన్ద్రియాణి, తస్య ప్రజ్ఞా ప్రతిష్ఠితా ॥ 2-61 ॥

ధ్యాయతో విషయాన్ పుంసః, సజ్జన్తేషూపజాయతే ।
సజ్ఞాత్ సజ్జాయతే కామః, కామాత్ క్రోధోఽభిజాయతే ॥ 2-62 ॥

క్రోధాదభవతి సమ్మోహః, సమ్మోహాత్ స్మృతివిభ్రమః ।
స్మృతిభ్రంశాద్-బుద్ధినాశః, బుద్ధినాశాత్ ప్రణశ్యతి ॥ 2-63 ॥

రాగద్వేషవియుక్తైస్తు, విషయాన్నియైశ్చరన్ ।
ఆత్మవశ్యైర్విధేయాత్మా, ప్రసాదమధిగచ్ఛతి ॥ 2-64 ॥

ప్రసాదే సర్వదుఃఖానాం, హానిరస్యోపజాయతే ।
ప్రసన్నచేతసో హ్యశు, బుద్ధిః పర్యవతిష్ఠతే ॥ 2-65 ॥

నాస్తి బుద్ధిరయుక్తస్య, న చాయుక్తస్య భావనా ।
న చాభావయతః శాంతిః, అశాంతస్య కుతః సుఖమ్ ॥ 2-66 ॥

ఇన్ద్రియాణాం హి చరతాం, యన్మనోఽనువిధీయతే ।
తదస్య హరతి ప్రజ్ఞాం, వాయుర్నావమివామృభసి ॥ 2-67 ॥

తస్మాద్యస్య మహాబాహో, నిగృహీతాని సర్వశః ।
ఇన్ద్రియాణీన్ద్రియార్థేభ్యః, తస్య ప్రజ్ఞా ప్రతిష్ఠితా ॥ 2-68 ॥

యా నిశా సర్వభూతానాం, తస్యాం జాగర్తి సంయమీ ।
యస్యాం జాగ్రతి భూతాని, సా నిశా పశ్యతో మునేః ॥ 2-69 ॥

ఆపూర్యమాణమచలప్రతిష్ఠమ్
సముద్రమాపః ప్రవిశంతి యద్వత్ ।
తద్వత్కామా యం ప్రవిశంతి సర్వే
స శాంతిమాప్నోతి న కామకామీ ॥ 2-70 ॥

విహాయ కామాన్ యః సర్వాన్, పుమాంశ్చరతి నిఃస్పృహః ।
నిర్మమో నిరహజ్కారః, స శాంతిమధిగచ్ఛతి ॥ 2-71 ॥

ఏషా బ్రాహ్మీ స్థితిః పార్థ, వైనాం ప్రాప్య విముహ్యతి ।
స్థితాఽస్యామంతకాలేఽపి, బ్రహ్మనిర్వాణమృచ్ఛతి ॥ 2-72 ॥

॥ ఓమ్ తత్సద్, ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు, బ్రహ్మవిద్యాయాం, యోగశాస్త్రే,
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే, సాంఖ్యయోగో నామ ద్వితీయోఽధ్యాయః॥

Chapter 3

॥ తృతీయోఽధ్యాయః ॥

అర్జున ఉవాచ

జ్ఞాయసీ చేత్ కర్మణస్తే, మతా బుద్ధిర్జనార్దన ।
తత్ కిం కర్మణి ఘోరే మాం, నియోజయసి కేశవ ॥ 3-1 ॥

వ్యామిశ్రేణేవ వాక్యేన, బుద్ధిం మోహయసీవ మే ।
తదేకం వద నిశ్చిత్య, యేన శ్రేయోఽహమాప్నూయామ్ ॥ 3-2 ॥

శ్రీభగవానువాచ

లోకేఽస్మిన్ ద్వివిధా నిష్ఠా, పురా ప్రోక్తా మయాఽనఘ ।
జ్ఞానయోగేన సాఙ్ఖ్యానాం, కర్మయోగేన యోగినామ్ ॥ 3-3 ॥

న కర్మణామనారమ్భత్, నైష్కర్మ్యం పురుషోఽశ్నుతే ।
న చ సన్నస్యసనాదేవ, సిద్ధిం సమధిగచ్ఛతి ॥ 3-4 ॥

న హి కశ్చిత్ క్షణమపి, జాతు తిష్ఠత్యకర్మకృత్ ।
కార్యతే హ్యవశః కర్మ, సర్వః ప్రకృతిజైర్గుణైః ॥ 3-5 ॥

కర్మేన్ద్రియాణి సంయమ్య, య ఆస్తే మనసా స్మరన్ ।
ఇన్ద్రియార్థాన్ విమూఢాత్మా, మిథ్యాచారః స ఉచ్యతే ॥ 3-6 ॥

యస్త్యిన్ద్రియాణి మనసా, నియమ్యారభతేఽర్జున ।
కర్మేన్ద్రియైః కర్మయోగమ్, అసక్తః స విశిష్యతే ॥ 3-7 ॥

నియతం కురు కర్మ త్వం, కర్మ జ్యాయో హ్యకర్మణః ।
శరీరయాత్రాఽపి చ తే, న ప్రసిద్ధ్యేదకర్మణః ॥ 3-8 ॥

యజ్ఞార్థాత్ కర్మణోఽన్యత్ర, లోకోఽయం కర్మబన్ధనః ।
తదర్థం కర్మ కాన్తేయ, ముక్తసంజః సమాచర ॥ 3-9 ॥

సహయజ్ఞాః ప్రజాః సృష్ట్యా, పురోవాచ ప్రజాపతిః ।
అనేన ప్రసవిష్యధ్వమ్, ఏష వోఽస్త్విష్టకామధుక్ ॥ 3-10 ॥

దేవాన్ భావయతాఽనేన, తే దేవా భావయన్తు వః ।
పరస్పరం భావయన్తుః, శ్రేయః పరమవాప్స్యథ ॥ 3-11 ॥

ఇష్టాన్ భోగాన్ హి వో దేవాః, దాస్యన్తే యజ్ఞభావితాః ।
తైర్దత్తానప్రదాయైభ్యః, యో భుక్త్యే సైన ఏవ సః ॥ 3-12 ॥

యజ్ఞశిష్టాశినః సన్తుః, ముచ్యన్తే సర్వకిల్బిషైః ।
భుజ్జితే తే త్వఘం పాపాః, యే పచన్త్యాత్మకారణాత్ ॥ 3-13 ॥

అన్నాదభవన్తి భూతాని, పర్జన్యాదన్నసమ్భవః ।
యజ్ఞాదభవతి పర్జన్యః, యజ్ఞః కర్మసముదభవః ॥ 3-14 ॥

కర్మ బ్రహ్మాదభవం విద్ధి, బ్రహ్మాక్షరసముదభవమ్ ।
తస్మాత్ సర్వగతం బ్రహ్మ, నిత్యం యజ్ఞే ప్రతిష్ఠితమ్ ॥ 3-15 ॥

ఏవం ప్రవర్తితం చక్రం, నానువర్తయతీహ యః ।
అఘాయుర్ద్రియామరామః, మోఘం పార్థ స జీవతి ॥ 3-16 ॥

యస్తాత్మరతిరేవ స్యాద్, ఆత్మతృప్తశ్చ మానవః ।
ఆత్మన్యేవ చ సన్తుష్టః, తస్య కార్యం న విద్యతే ॥ 3-17 ॥

నైవ తస్య కృతేనార్థః, నాకృతేనేహ కశ్చన ।

న చాస్య సర్వభూతేషు, కశ్చిదర్థవ్యపాశ్రయః ॥ 3-18 ॥

తస్మాదసక్తః సతతం, కార్యం కర్మ సమాచర ।
అసక్తో హ్యోచరన్ కర్మ, పరమాప్నోతి పూరుషః ॥ 3-19 ॥

కర్మణైవ హి సంసిద్ధిమ్, ఆస్థితా జనకాదయః ।
లోకసజ్గ్రహమేవాపి, సమృశ్యన్ కర్తుమర్హసి ॥ 3-20 ॥

యద్యదాచరతి శ్రేష్ఠః, తత్తదేవేతరో జనః ।
స యత్ ప్రమాణం కురుతే, లోకస్తదనువర్తతే ॥ 3-21 ॥

న మే పార్థాస్తి కర్తవ్యం, త్రిషు లోకేషు కిఞ్చన ।
నానవాప్తమవాప్తవ్యం, వర్త ఏవ చ కర్మణి ॥ 3-22 ॥

యది హ్యహం న వర్తేయం, జాతు కర్మణ్యతన్ద్రితః ।
మమ వర్తమానువర్తన్తే, మనుష్యాః పార్థ సర్వశః ॥ 3-23 ॥

ఉత్సదేయురిమే లోకాః, న కుర్యాం కర్మ చేదహమ్ ।
సజ్కరస్య చ కర్తా స్యామ్, ఉపహన్యామిమాః ప్రజాః ॥ 3-24 ॥

సక్తాః కర్మణ్యవిద్వాంసః, యథా కుర్వన్తి భారత ।
కుర్యాద్విద్వాంస్తథాఽసక్తః, చిక్కిర్షుర్లోకసజ్గ్రహమ్ ॥ 3-25 ॥

న బుద్ధిభేదం జనయేద్, అజ్ఞానాం కర్మసజ్గినామ్ ।
జోషయేత్ సర్వకర్మాణి, విద్వాన్ యుక్తః సమాచరన్ ॥ 3-26 ॥

ప్రకృతేః క్రియమాణాని, గుణైః కర్మాణి సర్వశః ।
అహంకారవిమూఢాత్మా, కర్తాఽహమితి మన్యతే ॥ 3-27 ॥

తత్త్వవిత్ తు మహాబాహో, గుణకర్మవిభాగయోః ।
గుణా గుణేషు వర్తన్తే, ఇతి మత్వా న సజ్జతే ॥ 3-28 ॥

ప్రకృతేర్గుణసమ్మూఢాః, సజ్జన్తే గుణకర్మసు ।
తానకృత్స్నువిదో మన్దాన్, కృత్స్నువిన్న విచాలయేత్ ॥ 3-29 ॥

మయి సర్వాణి కర్మాణి, సన్న్యస్యాధ్యాత్మచేతసా ।
నిరాశీర్నిర్మమో భూత్వా, యుధ్యస్వ విగతజ్వరః ॥ 3-30 ॥

యే మే మతమిదం నిత్యమ్, అనుతిష్ఠన్తి మానవాః ।
శ్రద్ధావన్తోఽనసూయన్తః, ముచ్యన్తే తేఽపి కర్మభిః ॥ 3-31 ॥

యే త్వేతదభ్యసూయన్తః, నానుతిష్ఠన్తి మే మతమ్ ।
సర్వజ్ఞానవిమూఢాన్స్తాన్, విద్ధి నష్టానచేతసః ॥ 3-32 ॥

సదృశం చేష్టతే స్వస్యాః, ప్రకృతేర్జ్ఞానవానపి ।
ప్రకృతిం యాన్తి భూతాని, నిగ్రహః కిం కరిష్యతి ॥ 3-33 ॥

ఇన్ద్రియన్యేన్ద్రియస్యార్థే, రాగద్వేషౌ వ్యవస్థితౌ ।
తయోర్న వశమాగచ్ఛేత్, తౌ హ్యస్య పరిపన్థినౌ ॥ 3-34 ॥

శ్రేయాన్ స్వధర్మో విగుణః, పరధర్మాత్ స్వనుష్ఠితాత్ ।
స్వధర్మే నిధనం శ్రేయః, పరధర్మో భయావహః ॥ 3-35 ॥

అర్జున ఉవాచ

అథ కేన ప్రయుక్తోఽయం, పాపం చరతి పూరుషః ।
అనిచ్ఛన్నపి వార్జ్ఞేయ, బలాదివ నియోజితః ॥ 3-36 ॥

శ్రీభగవానువాచ

కామ ఏష క్రోధ ఏషః, రజోగుణసముద్భవః ।
మహేశనో మహాపాప్మా, విద్ధ్యేనమిహ వైరిణమ్ ॥ 3-37 ॥

ధూమేనాన్రియతే వహ్నిః, యథాఽదర్శో మలేన చ ।

యథోల్బేనావృతో గర్భః, తథా తేనేదమావృతమ్ || 3-38 ||

ఆవృతం జ్ఞానమేతేన, జ్ఞానినో నిత్యవైరిణా ।
కామరూపేణ కౌన్తేయ, దుష్పూరేణానలేన చ || 3-39 ||

ఇన్ద్రియాణి మనో బుద్ధిః, అస్యాధిష్ఠానముచ్యతే ।
ఏతైర్విమోహయత్యేషః, జ్ఞానమావృత్య దేహినమ్ || 3-40 ||

తస్మాత్ త్వమిన్ద్రియాణ్యాదౌ, నియమ్య భరతర్షభ ।
పాప్మానం ప్రజహి హ్యేనం, జ్ఞానవిజ్ఞాననాశనమ్ || 3-41 ||

ఇన్ద్రియాణి పరాణ్యాహుః, ఇన్ద్రియేభ్యః పరం మనః ।
మనసస్తు పరా బుద్ధిః, యో బుద్ధేః పరతస్తు సః || 3-42 ||

ఏవం బుద్ధేః పరం బుద్ధ్వా సంస్తభ్యాత్మానమాత్మనా ।
జహి శత్రుం మహాబాహో, కామరూపం దురాసదమ్ || 3-43 ||

॥ ఓమ్ తత్సద్, ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు, బ్రహ్మవిద్యాయాం, యోగశాస్త్రే,
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే, కర్మయోగో నామ తృతీయోఽధ్యాయః ॥

Chapter 4

॥ చతుర్థోఽధ్యాయః ॥

శ్రీభగవానువాచ

ఇమం వివస్వతే యోగం, ప్రోక్తవానహమవ్యయమ్ ।
వివస్వాన్ మనవే ప్రాహ, మనురిక్ష్యాకవేఽబ్రవీత్ ॥ 4-1 ॥

ఏవం పరమ్పరాప్రాప్తమ్, ఇమం రాజర్షయో విదుః ।
స కాలేనేహ మహతా, యోగో నష్టః పరంతప ॥ 4-2 ॥

స ఏవాయం మయా తేఽద్య, యోగః ప్రోక్తః పురాతనః ।
భక్తోఽసి మే సఖా చేతి, రహస్యం హ్యేతదుత్తమమ్ ॥ 4-3 ॥

అర్జున ఉవాచ

అపరం భవతో జన్మ, పరం జన్మ వివస్వతః ।
కథమేతద్విజానీయాం, త్వమాదౌ ప్రోక్తవానితి ॥ 4-4 ॥

శ్రీభగవానువాచ

బహూని మే వ్యతీతాని, జన్మాని తవ చార్జున ।
తాన్యహం వేద సర్వాణి, న త్వం వేత్త పరంతప ॥ 4-5 ॥

అజోఽపి సన్నవ్యయాత్మా, భూతానామీశ్వరోఽపి సన్ ।
ప్రకృతిం స్వామధిష్ఠాయ, సమభవామ్యాత్మమాయయా ॥ 4-6 ॥

యదా యదా హి ధర్మస్య, గ్లానిర్భవతి భారత ।

అభ్యుత్థానమధర్మస్య, తదాత్మానం సృజామ్యహమ్ || 4-7 ||

పరిత్రాణాయ సాధూనాం, వినాశాయ చ దుష్కృతామ్ ।
ధర్మసంస్థాపనార్థాయ, సమభివామి యుగే యుగే || 4-8 ||

జన్మ కర్మ చ మే దివ్యమ్, ఏవం యో వేత్తి తత్త్వతః ।
త్యక్త్వా దేహం పునర్జన్మ, నైతి మామేతి సోఽర్జున || 4-9 ||

వీతరాగభయక్రోధాః, మన్మయా మాముపాశ్రితాః ।
బహవో జ్ఞానతపసా, పూతా మద్భావమాగతాః || 4-10 ||

యే యథా మాం ప్రపద్యంతే, తాంస్తథైవ భజామ్యహమ్ ।
మమ వర్తమానువర్తంతే, మనుష్యాః పార్థ సర్వశః || 4-11 ||

కాఙ్క్షంతః కర్మణాం సిద్ధిం, యజన్త ఇహ దేవతాః ।
క్షీప్రం హి మానుషే లోకే, సిద్ధిర్భవతి కర్మజా || 4-12 ||

చాతుర్వర్ణ్యం మయా సృష్టం, గుణకర్మవిభాగశః ।
తస్య కర్తారమపి మాం, విధ్యకర్తారమవ్యయమ్ || 4-13 ||

న మాం కర్మాణి లిమ్పంతి, న మే కర్మఫలే స్పృహా ।
ఇతి మాం యోఽభిజానాతి, కర్మభిర్న స బధ్యతే || 4-14 ||

ఏవం జ్ఞాత్వా కృతం కర్మ, పూర్వైరపి ముముక్షుభిః ।
కురు కర్మైవ తస్మాత్త్వం, పూర్వైః పూర్వతరం కృతమ్ || 4-15 ||

కిం కర్మ కిమకర్మేతి, కవయోఽప్యత్ర మోహితాః ।
తత్తే కర్మ ప్రవక్ష్యామి, యజ్ఞాత్వా మోక్ష్యసేఽశుభాత్ || 4-16 ||

కర్మణో హ్యపి బోధవ్యం, బోధవ్యం చ వికర్మణః ।

అకర్మణశ్చ బోధవ్యం, గహనా కర్మణో గతిః ॥ 4-17 ॥

కర్మణ్యకర్మ యః పశ్యేద్, అకర్మణి చ కర్మ యః ।
స బుద్ధిమాన్ మనుష్యేషు, స యుక్తః కృత్స్నకర్మకృత్ ॥ 4-18 ॥

యస్య సర్వే సమారమ్భాః, కామసంక్కల్పవర్జితాః ।
జ్ఞానాగ్నిదగ్ధకర్మాణం, తమాహుః పణ్డితం బుధాః ॥ 4-19 ॥

త్యక్త్వా కర్మఫలాసక్తం, నిత్యతృప్తో నిరాశ్రయః ।
కర్మణ్యభిప్రవృత్తోఽపి, నైవ కిఞ్చిత్ కరోతి సః ॥ 4-20 ॥

నిరాశీర్యతచిత్తాత్మా, త్యక్తసర్వపరిగ్రహః ।
శారీరం కేవలం కర్మ, కుర్వన్నాప్నోతి కిల్బిషమ్ ॥ 4-21 ॥

యదృచ్ఛాలాభసన్తుష్టః, ద్వన్ద్వాతీతో విమత్సరః ।
సమః సిద్ధావసిద్ధౌ చ, కృత్వాఽపి న నిబధ్యతే ॥ 4-22 ॥

గతసంకస్య ముక్తస్య, జ్ఞానావస్థితచేతసః ।
యజ్ఞాయాచరతః కర్మ, సమగ్రం ప్రవిలీయతే ॥ 4-23 ॥

బ్రహ్మర్పణం బ్రహ్మ హవిః, బ్రహ్మగ్నౌ బ్రహ్మణా హుతమ్ ।
బ్రహ్మైవ తేన గన్తవ్యం, బ్రహ్మకర్మసమాధినా ॥ 4-24 ॥

దైవమేవాపరే యజ్ఞం, యోగినః పర్యుపాసతే ।
బ్రహ్మగ్నావపరే యజ్ఞం, యజ్ఞేనైవోపజహ్వాతి ॥ 4-25 ॥

శ్రోత్రాదీనీన్ద్రియాణ్యన్యే, సంయమాగ్నిషు జహ్వాతి ।
శబ్దాదీన్ విషయానన్య, ఇన్ద్రియాగ్నిషు జహ్వాతి ॥ 4-26 ॥

సర్వాణీన్ద్రియకర్మాణి, ప్రాణకర్మాణి చాపరే ।

ఆత్మసంయమయోగాగ్నౌ, జహ్వాతి జ్ఞానదీపితే || 4-27 ||

ద్రవ్యయజ్ఞాస్తపోయజ్ఞాః, యోగయజ్ఞాస్తథాఽపరే ।
స్వాధ్యాయజ్ఞానయజ్ఞాశ్చ, యతయః సంశితవ్రతాః || 4-28 ||

అపానే జహ్వాతి ప్రాణం, ప్రాణేఽపానం తథాఽపరే ।
ప్రాణాపానగతీ రుద్ధ్వా, ప్రాణాయామపరాయణాః || 4-29 ||

అపరే నియతాహారాః, ప్రాణాన్ ప్రాణేషు జహ్వాతి ।
సర్వేఽప్యేతే యజ్ఞవిదః, యజ్ఞక్షపితకల్మషాః || 4-30 ||

యజ్ఞశిష్టామృతభుజః, యాన్తి బ్రహ్మ సనాతనమ్ ।
నాయం లోకోఽస్త్వయజ్ఞస్య, కుతోఽన్యః కురుసత్తమ || 4-31 ||

ఏవం బహువిధా యజ్ఞాః, వితతా బ్రహ్మణో ముఖే ।
కర్మజాన్ విద్ధి తాన్ సర్వాన్, ఏవం జ్ఞాత్వా విమోక్ష్యసే || 4-32 ||

శ్రేయాన్ ద్రవ్యమయాద్యత్, జ్ఞాజ్ఞానయజ్ఞః పరస్తప ।
సర్వం కర్మాఖిలం పార్థ, జ్ఞానే పరిసమాప్యతే || 4-33 ||

తద్విద్ధి ప్రణిపాతేన, పరిప్రశ్నేన సేవయా ।
ఉపదేక్ష్యన్తి తే జ్ఞానం, జ్ఞానినస్తత్త్వదర్శినః || 4-34 ||

యజ్ఞాత్వా న పునర్మోహమ్, ఏవం యాస్యసి పాణ్డవ ।
యేన భూతాన్యశేషేణ, ద్రక్ష్యస్యాత్మన్యథో మయి || 4-35 ||

అపి చేదసి పాపేభ్యః, సర్వేభ్యః పాపకృత్తమః ।
సర్వం జ్ఞానప్లవేనైవ, వృజినం సన్తరిష్యసి || 4-36 ||

యథైథాంసి సమిద్ధోఽగ్నిః, భస్మసాత్ కురుతేఽర్జున ।

జ్ఞానాగ్నిః సర్వకర్మాణి, భస్మసాత్ కురుతే తథా ॥ 4-37 ॥

న హి జ్ఞానేన సదృశం, పవిత్రమిహ విద్యతే ।
తత్ స్వయం యోగసంసిద్ధః, కాలేనాత్మని విన్దతి ॥ 4-38 ॥

శ్రద్ధావల్లభతే జ్ఞానం, తత్పరః సంయతేన్ద్రియః ।
జ్ఞానం లబ్ధ్వా పరాం శాంతిమ్, అచిరేణాధిగచ్ఛతి ॥ 4-39 ॥

అజ్ఞశ్చశ్రద్ధధానశ్చ, సంశయాత్మా వినశ్యతి ।
నాయం లోకోఽస్తి న పరః, న సుఖం సంశయాత్మనః ॥ 4-40 ॥

యోగసన్న్యస్తకర్మాణం, జ్ఞానసంఘోన్నసంశయమ్ ।
ఆత్మవంతం న కర్మాణి, నిబధ్నన్తి ధనజ్ఞాయ ॥ 4-41 ॥

తస్మాదజ్ఞానసమ్భూతం, హృత్థస్థం జ్ఞానాసినాత్మనః ।
ఛిత్త్వేనం సంశయం యోగమ్, ఆతిష్ఠోత్తిష్ఠ భారత ॥ 4-42 ॥

॥ ఓమ్ తత్సద్, ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు, బ్రహ్మవిద్యాయాం, యోగశాస్త్రే,
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే, జ్ఞానకర్మసన్న్యాసయోగో నామ చతుర్థోఽధ్యాయః ॥

Chapter 5

॥ పఞ్చమోఽధ్యాయః ॥

అర్జున ఉవాచ

సన్నాసం కర్మణాం కృష్ణ, పునర్యోగం చ శంససి ।
యచ్ఛ్రేయ ఏతయోరేకం, తస్మే బ్రూహి సునిశ్చితమ్ ॥ 5-1 ॥

శ్రీభగవానువాచ

సన్నాసః కర్మయోగశ్చ, నిశ్రేయసకరావుభౌ ।
తయోస్తు కర్మసన్నాసాత్, కర్మయోగో విశిష్యతే ॥ 5-2 ॥

జ్ఞేయః స నిత్యసన్నాసీ, యో న ద్వేష్టి న కాఙ్క్షతి ।
నిర్వన్దోఽహి మహాబాహో, సుఖం బన్ధాత్ ప్రముచ్యతే ॥ 5-3 ॥

సాఙ్ఖ్యయోగౌ పృథగ్బలాః, ప్రవదంతి న పణ్డితాః ।
ఏకమప్యస్థితః సమ్యగ్, ఉభయోర్విన్దతే ఫలమ్ ॥ 5-4 ॥

యత్సాఙ్ఖ్యైః ప్రాప్యతే స్థానం, తద్మోగైరపి గమ్యతే ।
ఏకం సాఙ్ఖ్యం చ యోగం చ, యః పశ్యతి స పశ్యతి ॥ 5-5 ॥

సన్నాసస్తు మహాబాహో, దుఃఖమాప్తుమయోగతః ।
యోగయుక్తో మునిర్బ్రహ్మ, నచిరేణాధిగచ్ఛతి ॥ 5-6 ॥

యోగయుక్తో విశుద్ధాత్మా, విజితాత్మా జితేంద్రియః ।
సర్వభూతాత్మభూతాత్మా, కుర్వన్నపి న లిప్యతే ॥ 5-7 ॥

నైవ కిఞ్చిత్కరోమితి, యుక్తో మన్యేత తత్త్వవిత్ ।
పశ్యఞ్శృణ్వన్నస్పృశఞ్జీఘ్రన్, అశ్నన్గచ్ఛన్నస్వపన్నస్వసన్ ॥ 5-8 ॥

ప్రలపన్విసృజన్సృష్టాన్, ఉన్మిషన్నిమిషన్నపి ।
ఇన్ద్రియాణీన్ద్రియార్థేషు, వర్తన్త ఇతి ధారయన్ ॥ 5-9 ॥

బ్రహ్మణ్యాధాయ కర్మాణి, సజ్గం త్యక్త్వా కరోతి యః ।
లిప్యతే న స పాపేన, పద్మపత్రమివామ్భసా ॥ 5-10 ॥

కాయేన మనసా బుద్ధ్యా, కేవలైరిన్ద్రియైరపి ।
యోగినః కర్మ కుర్వన్తి, సజ్గం త్యక్త్వాత్మశుద్ధయే ॥ 5-11 ॥

యుక్తఃకర్మఫలం త్యక్త్వా, శాన్తిమాప్నోతి నైష్ఠికీమ్ ।
అయుక్తః కామకారేణ, ఫలే సక్తో నిబధ్యతే ॥ 5-12 ॥

సర్వకర్మాణి మనసా, సన్న్యస్యాస్తే సుఖం వశీ ।
నవద్వారే పురే దేహీ, నైవ కుర్వన్న కారయన్ ॥ 5-13 ॥

న కర్తృత్వం న కర్మాణి, లోకస్య సృజతి ప్రభుః ।
న కర్మఫలసంయోగం, స్వభావస్తు ప్రవర్తతే ॥ 5-14 ॥

నాదత్తే కస్యచిత్ పాపం, న చైవ సుకృతం విభుః ।
అజ్ఞానేనావృతం జ్ఞానం, తేన ముహ్యన్తి జన్తవః ॥ 5-15 ॥

జ్ఞానేన తు తదజ్ఞానం, యేషాం నాశితమాత్మనః ।
తేషామాదిత్యవజ్ఞానం, ప్రకాశయతి తత్సరమ్ ॥ 5-16 ॥

తద్బుద్ధయస్తదాత్మానః, తన్నిష్ఠాస్తత్పరాయణాః ।
గచ్ఛన్త్యపునరావృత్తిం, జ్ఞాననిర్ధూతకల్మషాః ॥ 5-17 ॥

విద్యావినయసమ్పన్నే, బ్రాహ్మణే గవి హస్తిని ।
శుని చైవ శ్వపాకే చ, పణ్డితాః సమదర్శినః ॥ 5-18 ॥

ఇహైవ తైర్జితః సర్గః, యేషాం సామ్యే స్థితం మనః ।
నిర్దోషం హి సమం బ్రహ్మ, తస్మాద్-బ్రహ్మణి తే స్థితాః ॥ 5-19 ॥

న ప్రహృష్యేత్ ప్రియం ప్రాప్య, నోద్విజేత్ ప్రాప్య చాప్రియమ్ ।
స్థిరబుద్ధిరసమూఢః, బ్రహ్మవిద్-బ్రహ్మణి స్థితః ॥ 5-20 ॥

బాహ్యస్పర్శేష్యసక్తాత్మా, విన్దత్యాత్మని యత్ సుఖమ్ ।
స బ్రహ్మయోగయుక్తాత్మా, సుఖమక్షయమశ్నుతే ॥ 5-21 ॥

యే హి సంస్పర్శజా భోగాః, దుఃఖయోనయ ఏవ తే ।
ఆద్యంతవంతః కౌన్తేయ, న తేషు రమతే బుధః ॥ 5-22 ॥

శక్నోతీహైవ యః సోఢుం, ప్రాక్ శరీరవిమోక్షణాత్ ।
కామక్రోధోద్భవం వేగం, స యుక్తః స సుఖీ నరః ॥ 5-23 ॥

యోఽన్తఃసుఖోఽన్తరారామః, తథాఽన్తర్జ్యోతిరేవ యః ।
స యోగీ బ్రహ్మనిర్వాణం, బ్రహ్మభూతోఽధిగచ్ఛతి ॥ 5-24 ॥

లభంతే బ్రహ్మనిర్వాణమ్, ఋషయః క్షీణకల్మషాః ।
ఛిన్నద్వైధా యతాత్మానః, సర్వభూతహితే రతాః ॥ 5-25 ॥

కామక్రోధవియుక్తానాం, యతీనాం యతచేతసామ్ ।
అభితో బ్రహ్మనిర్వాణం, వర్తతే విదితాత్మనామ్ ॥ 5-26 ॥

స్పర్శాన్ కృత్వా బహిర్భాహ్యం, చక్షుశ్చైవాన్తరే భ్రువోః ।
ప్రాణాపానౌ సమా కృత్వా, నాసాభ్యంతరచారిణౌ ॥ 5-27 ॥

యతేన్ద్రియమనోబుద్ధిః, మునిర్మోక్షపరాయణః ।

విగతేచ్ఛాభయక్రోధః, యః సదా ముక్త ఏవ సః ॥ 5-28 ॥

భోక్తారం యజ్ఞతపసాం, సర్వలోకమహేశ్వరమ్ ।
సుహృదం సర్వభూతానాం, జ్ఞాత్వా మాం శాంతిమృచ్ఛతి ॥ 5-29 ॥

॥ ఓమ్ తత్సద్, ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు, బ్రహ్మవిద్యాయాం, యోగశాస్త్రే,
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే, కర్మసన్న్యాసయోగో నామ పంచమోఽధ్యాయః॥

Chapter 6

॥ షష్ఠోఽధ్యాయః ॥

శ్రీభగవానువాచ

అనాశ్రితః కర్మఫలం, కార్యం కర్మ కరోతి యః ।
స సన్న్యాసీ చ యోగీ చ, న నిరగ్నిర్న చాక్రియః ॥ 6-1 ॥

యం సన్న్యాసమితి ప్రాహుః, యోగం తం విద్ధి పాణ్డవ ।
న హ్యసన్న్యస్తసంక్కుల్పః, యోగీ భవతి కశ్చన ॥ 6-2 ॥

ఆరురుక్షోర్మునేర్యోగం, కర్మ కారణముచ్యతే ।
యోగారూఢస్య తస్యైవ, శమః కారణముచ్యతే ॥ 6-3 ॥

యదా హి నేన్ద్రియార్థేషు, న కర్మస్వనుషజ్జతే ।
సర్వసంక్కుల్పసన్న్యాసీ, యోగారూఢస్తదోచ్యతే ॥ 6-4 ॥

ఉద్ధరేదాత్మనాత్మానం, నాత్మానమవసాదయేత్ ।
ఆత్మైవ హ్యేతాత్మనో బన్ధుః, ఆత్మైవ రిపురాత్మనః ॥ 6-5 ॥

బన్ధరాత్మాత్మనస్తస్య, యేనాత్మైవాత్మనా జితః ।
అనాత్మనస్తు శత్రుత్వే, వర్తేతాత్మైవ శత్రువత్ ॥ 6-6 ॥

జితాత్మనః ప్రశాంతస్య, పరమాత్మా సమాహితః ।
శీతోష్ణసుఖదుఃఖేషు, తథా మానాపమానయోః ॥ 6-7 ॥

జ్ఞానవిజ్ఞానతృప్తాత్మా, కూటస్థో విజితేంద్రియః ।
యుక్త ఇత్యుచ్యతే యోగీ, సమతోష్ఠాశ్మకాఞ్ఞానః ॥ 6-8 ॥

సుహృన్నిత్రార్యుదాసీనమధ్యస్థద్వేష్యబంధుషు ।
సాధుష్యపి చ పాపేషు, సమబుద్ధిర్విశిష్యతే ॥ 6-9 ॥

యోగీ యుజ్జీత సతతమ్, ఆత్మానం రహసి స్థితః ।
ఏకాకీ యతచిత్తాత్మా, నిరాశీరపరిగ్రహః ॥ 6-10 ॥

శుచౌ దేశే ప్రతిష్ఠాప్య, స్థిరమాసనమాత్మనః ।
నాత్యుచ్ఛ్రితం నాతినీచం, చైలాజినకుశోత్తరమ్ ॥ 6-11 ॥

తత్రైకాగ్రం మనః కృత్వా, యతచిత్రేంద్రియక్రియః ।
ఉపవిశ్యాసనే యుజ్జ్యాద్, యోగమాత్మవిశుద్ధయే ॥ 6-12 ॥

సమం కాయశిరోగ్రీవం, ధారయన్నచలం స్థిరః ।
సంప్రేక్ష్య నాసికాగ్రం స్వం, దిశశ్చానవతోకయన్ ॥ 6-13 ॥

ప్రశాంతాత్మా విగతభీః, బ్రహ్మచారివ్రతే స్థితః ।
మనః సంయమ్య మచ్ఛిత్తః, యుక్త ఆసీత మత్పరః ॥ 6-14 ॥

యుజ్జాన్నేవం సదాఆత్మానం, యోగీ నియతమానసః ।
శాంతిం నిర్వాణపరమాం, మత్సంస్థామధిగచ్ఛతి ॥ 6-15 ॥

నాత్యశ్నతస్తు యోగోఽస్తి, న చైకాంతమనశ్చతః ।
న చాతిస్వప్నశీలస్య, జాగ్రతో వైవ చార్జున ॥ 6-16 ॥

యుక్తాహారవిహారస్య, యుక్తచేష్టస్య కర్మసు ।
యుక్తస్వప్నావబోధస్య, యోగో భవతి దుఃఖహా ॥ 6-17 ॥

యదా వినియతం చిత్తమ్, ఆత్మన్యేవావతిష్ఠతే ।
నిఃస్పృహః సర్వకామేభ్యః, యుక్త ఇత్యుచ్యతే తదా ॥ 6-18 ॥

యథా దీపో నివాతస్థః, నేజ్జతే సోపమా స్మృతా ।
యోగినో యతచిత్తస్య, యుజ్జాతో యోగమాత్మనః ॥ 6-19 ॥

యత్రోపరమతే చిత్తం, నిరుద్ధం యోగసేవయా ।
యత్ర చైవాత్మనాత్మానం, పశ్యన్నాత్మని తుష్యతి ॥ 6-20 ॥

సుఖమాత్యన్తికం యత్తద్, బుద్ధిగ్రాహ్యమతీంద్రియమ్ ।
వేత్తి యత్ర న చైవాయం, స్థితశ్చలతి తత్త్వతః ॥ 6-21 ॥

యం లభ్యా చాపరం లాభం, మన్యతే నాధికం తతః ।
యస్మిన్ స్థితో న దుఃఖేన, గురుణాపి విచాల్యతే ॥ 6-22 ॥

తం విద్యాద్-దుఃఖసంయోగవియోగం యోగసంజ్ఞితమ్ ।
స నిశ్చయేన యోక్తవ్యః, యోగోఽనిర్విణ్ణచేతసా ॥ 6-23 ॥

సంకల్పప్రభవాన్ కామాన్, త్యక్త్వా సర్వానశేషతః ।
మనసైవేంద్రియగ్రామం, వినియమ్య సమంతతః ॥ 6-24 ॥

శనైః శనైరుపరమేద్, బుద్ధ్యా భృతిగృహీతయా ।
ఆత్మసంస్థం మనః కృత్వా, న కిఞ్చిదపి చింతయేత్ ॥ 6-25 ॥

యతో యతో నిశ్చరతి, మనశ్చఞ్చలమస్థిరమ్ ।
తతస్తతో నియమ్యైతద్, ఆత్మన్యేవ వశం నయేత్ ॥ 6-26 ॥

ప్రశాంతమనసం హ్యేనం, యోగినం సుఖముత్తమమ్ ।
ఉపైతి శాంతరజసం, బ్రహ్మభూతమకల్మషమ్ ॥ 6-27 ॥

యుజ్జన్నేవం సదాత్మానం, యోగీ విగతకల్మషః ।
సుఖేన బ్రహ్మసంస్పర్శమ్, అత్యంతం సుఖమశ్నుతే ॥ 6-28 ॥

సర్వభూతస్థమాత్మానం, సర్వభూతాని చాత్మాని ।
ఈక్షతే యోగయుక్తాత్మా, సర్వత్ర సమదర్శనః ॥ 6-29 ॥

యో మాం పశ్యతి సర్వత్ర, సర్వం చ మయి పశ్యతి ।
తస్యాహం న ప్రణశ్యామి, స చ మే న ప్రణశ్యతి ॥ 6-30 ॥

సర్వభూతస్థితం యో మాం, భజత్యేకత్వమాస్థితః ।
సర్వథా వర్తమానోఽపి, స యోగీ మయి వర్తతే ॥ 6-31 ॥

ఆత్మోపమ్యేన సర్వత్ర, సమం పశ్యతి యోఽర్జున ।
సుఖం వా యది వా దుఃఖం, స యోగీ పరమో మతః ॥ 6-32 ॥

అర్జున ఉవాచ

యోఽయం యోగస్త్వయా ప్రోక్తః, సామ్యేన మధుసూదన ।
ఏతస్యాహం న పశ్యామి, చఞ్చలత్వాత్ స్థితిం స్థిరామ్ ॥ 6-33 ॥

చఞ్చలం హి మనః కృష్ణ, ప్రమాథి బలవద్-దృఢమ్ ।
తస్యాహం నిగ్రహం మన్యే, వాయోరివ సుదుష్కరమ్ ॥ 6-34 ॥

శ్రీభగవానువాచ

అసంశయం మహాబాహో, మనో దుర్నిగ్రహం చలమ్ ।
అభ్యాసేన తు కౌంతేయ, వైరాగ్యేణ చ గృహ్యతే ॥ 6-35 ॥

అసంయతాత్మనా యోగః, దుష్ప్రాప ఇతి మే మతిః ।
వశ్యాత్మనా తు యతతా, శక్యోఽవాప్తుముపాయతః ॥ 6-36 ॥

అర్జున ఉవాచ

అయతిః శ్రద్ధయోపేతః, యోగాచ్ఛలితమానసః ।

అప్రాప్య యోగసంసిద్ధిం, కాం గతిం కృష్ణ గచ్ఛతి || 6-37 ||

కచ్చిన్నోభయవిభ్రష్టః, చిన్నాభ్రమివ నశ్యతి ।
అప్రతిష్ఠో మహాబాహో, విమూఢో బ్రహ్మణః పథి || 6-38 ||

ఏతన్నే సంశయం కృష్ణ, ఛేత్తుమర్హస్యశేషతః ।
త్వదన్యః సంశయస్యాస్య, ఛేత్తా న హ్యుపపద్యతే || 6-39 ||

శ్రీభగవానువాచ

పార్థ నైవేహ నాముత్ర, వినాశస్తస్య విద్యతే ।
న హి కల్యాణకృత్ కశ్చిద్, దుర్గతిం తాత గచ్ఛతి || 6-40 ||

ప్రాప్య పుణ్యకృతాం లోకాన్, ఉషిత్వా శాశ్వతీః సమాః ।
శుచీనాం శ్రీమతాం గేహే, యోగభ్రష్టోఽభిజాయతే || 6-41 ||

అథవా యోగినామేవ, కులే భవతి ధీమతామ్ ।
ఏతద్ధి దుర్లభతరం, లోకే జన్మ యదీదృశమ్ || 6-42 ||

తత్ర తం బుద్ధిసంయోగం, లభతే పౌర్వదేహికమ్ ।
యతతే చ తతో భూయః, సంసిద్ధౌ కురునన్దన || 6-43 ||

పూర్వాభ్యాసేన తేనైవ, హ్రీయతే హ్యవశోఽపి సః ।
జిజ్ఞాసురపి యోగస్య, శబ్దబ్రహ్మతివర్తతే || 6-44 ||

ప్రయత్నాద్యతమానస్తు, యోగీ సంశుద్ధకిల్బిషః ।
అనేకజన్మసంసిద్ధః, తతో యాతి పరాం గతిమ్ || 6-45 ||

తపస్విభ్యోఽధికో యోగీ, జ్ఞానిభ్యోఽపి మతోఽధికః ।
కర్మిభ్యశ్చాధికో యోగీ, తస్మాద్యోగీ భవార్జున || 6-46 ||

యోగినామపి సర్వేషాం, మద్గతేనాంతరాత్మనా ।

శ్రద్ధావాన్ భజతే యో మాం, స మే యుక్తతమో మతః ॥ 6-47 ॥

॥ ఓమ్ తత్సద్, ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు, బ్రహ్మవిద్యాయాం, యోగశాస్త్రే,
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే, ఆత్మసంయమయోగో నామ షష్ఠోఽధ్యాయః ॥

Chapter 7

॥ సప్తమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీభగవానువాచ

మయ్యాసక్తమనాః పార్థ, యోగం యుజ్జన్మదాశ్రయః ।
అసంశయం సమగ్రం మాం, యథా జ్ఞాస్యసి తచ్ఛృణు ॥ 7-1 ॥

జ్ఞానం తేఽహం సవిజ్ఞానమ్, ఇదం వక్ష్యామ్యశేషతః ।
యజ్ఞాత్వా నేహ భూయోఽన్యత్, జ్ఞాతవ్యమవశిష్యతే ॥ 7-2 ॥

మనుష్యాణాం సహస్రేషు, కశ్చిద్యతతి సిద్ధయే ।
యతతామపి సిద్ధానాం, కశ్చిన్మాం వేత్తి తత్త్వతః ॥ 7-3 ॥

భూమిరాపోఽనలో వాయుః, ఖం మనో బుద్ధిరేవ చ ।
అహఙ్కార ఇతీయం మే, భిన్నా ప్రకృతిరష్టధా ॥ 7-4 ॥

అపరేయమితస్త్వన్యాం, ప్రకృతిం విద్ధి మే పరామ్ ।
జీవభూతాం మహాబాహో, యయేదం ధార్యతే జగత్ ॥ 7-5 ॥

ఏతద్యోనీని భూతాని, సర్వాణీత్యుపధారయ ।
అహం కృత్స్నస్య జగతః, ప్రభవః ప్రలయస్తథా ॥ 7-6 ॥

మత్తః పరతరం నాన్యత్, కిఞ్చిదస్తి ధనజ్ఞాయ ।
మయి సర్వమిదం ప్రోతం, సూత్రే మణిగణా ఇవ ॥ 7-7 ॥

రసోఽహమప్పు కౌన్తేయ, ప్రభాఽస్మి శశిసూర్యయోః ।
ప్రణవః సర్వవేదేషు, శబ్దః ఖే పౌరుషం నృషు ॥ 7-8 ॥

పుణ్యో గన్ధః పృథివ్యాం చ, తేజశ్చాస్మి విభావసౌ ।
జీవనం సర్వభూతేషు, తపశ్చాస్మి తపస్విషు ॥ 7-9 ॥

బీజం మాం సర్వభూతానాం, విద్ధి పార్థ సనాతనమ్ ।
బుద్ధిర్బుద్ధిమతామస్మి, తేజస్తేజస్వినామహమ్ ॥ 7-10 ॥

బలం బలవతాం చాహం, కామరాగవివర్జితమ్ ।
ధర్మావిరుద్ధో భూతేషు, కామోఽస్మి భరతర్షభ ॥ 7-11 ॥

యే వైవ సాత్త్వికా భావాః, రాజసాస్తామసాశ్చ యే ।
మత్త ఏవేతి తాన్ విద్ధి, న త్వహం తేషు తే మయి ॥ 7-12 ॥

త్రిభిర్గుణమయైర్భావైః, ఏభిః సర్వమిదం జగత్ ।
మోహితం నాభిజానాతి, మామేభ్యః పరమవ్యయమ్ ॥ 7-13 ॥

దైవీ హ్యేషా గుణమయీ, మమ మాయా దురత్యయా ।
మామేవ యే ప్రపద్యంతే, మాయామేతాం తరన్తి తే ॥ 7-14 ॥

న మాం దుష్కృతినో మూఢాః, ప్రపద్యంతే నరాధమాః ।
మాయయాఽపహృతజ్ఞానాః, ఆసురం భావమాశ్రితాః ॥ 7-15 ॥

చతుర్విధా భజన్తే మాం, జనాః సుకృతినోఽర్జున ।
ఆర్తో జిజ్ఞాసురర్థార్థీ, జ్ఞానీ చ భరతర్షభ ॥ 7-16 ॥

తేషాం జ్ఞానీ నిత్యయుక్తః, ఏకభక్తిర్విశిష్యతే ।
ప్రియో హి జ్ఞానినోఽత్యర్థమ్, అహం స చ మమ ప్రియః ॥ 7-17 ॥

ఉదారాః సర్వ ఏవైతే, జ్ఞానీ త్వాత్మైవ మే మతమ్ ।
ఆస్థితః స హి యుక్తాత్మా, మామేవానుత్తమాం గతిమ్ ॥ 7-18 ॥

బహూనాం జన్మనామస్తే, జ్ఞానవాన్ మాం ప్రపద్యతే ।
వాసుదేవః సర్వమితి, స మహాత్మా సుదుర్లభః ॥ 7-19 ॥

కామైస్సైస్సైర్హృతజ్ఞానాః, ప్రపద్యంతేఽన్యదేవతాః ।
తం తం నియమమాస్థాయ, ప్రకృత్యా నియతాః స్వయా ॥ 7-20 ॥

యో యో యాం యాం తనుం భక్తః, శ్రద్ధయాఽర్చితుమిచ్ఛతి ।
తస్య తస్యాచలాం శ్రద్ధాం, తామేవ విదధామ్యహమ్ ॥ 7-21 ॥

స తయా శ్రద్ధయా యుక్తః, తస్యారాధనమీహతే ।
లభతే చ తతః కామాన్, మయైవ విహితాన్ హి తాన్ ॥ 7-22 ॥

అన్తవత్తు ఫలం తేషాం, తద్భవత్యల్పమేధసామ్ ।
దేవాన్ దేవయజో యాన్తి, మద్భక్తా యాన్తి మామపి ॥ 7-23 ॥

అవ్యక్తం వ్యక్తిమాపన్నం, మన్యంతే మామబుద్ధయః ।
పరం భావమజానంతః, మమావ్యయమనుత్తమమ్ ॥ 7-24 ॥

నాహం ప్రకాశః సర్వస్య, యోగమాయాసమావృతః ।
మూఢోఽయం నాభిజానాతి, లోకో మామజమవ్యయమ్ ॥ 7-25 ॥

వేదాహం సమతీతాని, వర్తమానాని చార్జున ।
భవిష్యాణి చ భూతాని, మాం తు వేద న కశ్చన ॥ 7-26 ॥

ఇచ్ఛాద్వేషసముత్థేన, ద్వన్ద్వమోహేన భారత ।
సర్వభూతాని సమ్మోహం, సర్గే యాన్తి పరస్తప ॥ 7-27 ॥

యేషాం త్వన్తగతం పాపం, జనానాం పుణ్యకర్మణామ్ ।

తే ద్వన్ద్వమోహనిర్ముక్తాః, భజన్తే మాం దృఢవ్రతాః ॥ 7-28 ॥

జరామరణమోక్షాయ, మామాశ్రిత్య యతన్తి యే ।

తే బ్రహ్మ తద్విదుః కృత్స్నమ్, అధ్యాత్మం కర్మ చాఖిలమ్ ॥ 7-29 ॥

సాధిభూతాధిదైవం మాం, సాధియజ్ఞం చ యే విదుః ।

ప్రయాణకాలేఽపి చ మాం, తే విదుర్యుక్తచేతసః ॥ 7-30 ॥

॥ ఓమ్ తత్సద్, ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు, బ్రహ్మవిద్యాయాం, యోగశాస్త్రే,
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే, జ్ఞానవిజ్ఞానయోగో నామ సప్తమోఽధ్యాయః॥

Chapter 8

॥ అష్టమోఽధ్యాయః ॥

అర్జున ఉవాచ

కిం తద్-బ్రహ్మ కిమధ్యాత్మం, కిం కర్మ పురుషోత్తమ ।
అధిభూతం చ కిం ప్రోక్షమ్, అధిదైవం కిముచ్యతే ॥ 8-1 ॥

అధియజ్ఞః కథం కోఽత్ర, దేహేఽస్మిన్ మధుసూదన ।
ప్రయాణకాలే చ కథం, జ్ఞేయోఽసి నియతాత్మభిః ॥ 8-2 ॥

శ్రీభగవానువాచ

అక్షరం బ్రహ్మ పరమం, స్వభావోఽధ్యాత్మముచ్యతే ।
భూతభావోద్భవకరః, విసర్గః కర్మసంజ్ఞితః ॥ 8-3 ॥

అధిభూతం క్షరో భావః, పురుషశ్చాధిదైవతమ్ ।
అధియజ్ఞోఽహమేవాత్ర, దేహే దేహభృతాం వర ॥ 8-4 ॥

అంతకాలే చ మామేవ, స్మరన్ ముక్త్యా కలేవరమ్ ।
యః ప్రయాతి స మద్భావం, యాతి నాస్త్యత్ర సంశయః ॥ 8-5 ॥

యం యం వాఽపి స్మరన్ భావం, త్యజత్యన్తే కలేవరమ్ ।
తం తమేవైతి కౌన్తేయ, సదా తద్భావభావితః ॥ 8-6 ॥

తస్మాత్ సర్వేషు కాలేషు, మామనుస్మర యుధ్య చ ।
మయ్యర్పితమనోబుద్ధిః, మామేవైష్యస్యసంశయః ॥ 8-7 ॥

అభ్యాసయోగయుక్తేన, చేతసా నాన్యగామినా ।
పరమం పురుషం దివ్యం, యాతి పార్థానుచింతయన్ ॥ 8-8 ॥

కవిం పురాణమ్ అనుశాసితారమ్
అనోరణీయాంసమ్ అనుస్మరేద్యః ।
సర్వస్య ధాతారమ్ అచింత్యరూపమ్
ఆదిత్యవర్ణం తమసః పరస్తాత్ ॥ 8-9 ॥

ప్రయాణకాలే మనసాఽచలేన
భక్త్యా యుక్తో యోగబలేన చైవ ।
భ్రువోర్మధ్యే ప్రాణమావేశ్య సమ్యక్
స తం పరం పురుషముపైతి దివ్యమ్ ॥ 8-10 ॥

యదక్షరం వేదవిదో వదంతి
విశంతి యద్యతయో వీతరాగాః ।
యదిచ్ఛంతో బ్రహ్మచర్యం చరంతి
తత్ తే పదం సజ్గ్రహేణ ప్రవక్ష్యే ॥ 8-11 ॥

సర్వద్వారాణి సంయమ్య, మనో హృది నిరుధ్య చ ।
మూర్ధ్న్యధాయాత్మనః ప్రాణమ్, ఆస్థితో యోగధారణామ్ ॥ 8-12 ॥

ఓమిత్యేకాక్షరం బ్రహ్మ, వ్యాహరన్ మామనుస్మరన్ ।
యః ప్రయాతి త్యజన్ దేహం, స యాతి పరమాం గతిమ్ ॥ 8-13 ॥

అనన్యచేతాః సతతం, యో మాం స్మరతి నిత్యశః ।
తస్యాహం సులభః పార్థ, నిత్యయుక్తస్య యోగినః ॥ 8-14 ॥

మాముపేత్య పునర్జన్మ, దుఃఖాలయమశాశ్వతమ్ ।
నాప్పువంతి మహాత్మానః, సంసిద్ధిం పరమాం గతాః ॥ 8-15 ॥

ఆబ్రహ్మభువనాల్లోకాః, పునరావర్తినోఽర్జున ।

మాముపేత్య తు కౌస్తేయ, పునర్జన్మ న విద్యతే || 8-16 ||

సహస్రయుగపర్యంతమ్, అహర్యద్-బ్రహ్మణో విదుః ।
రాత్రిం యుగసహస్రాంతాం, తేఽహోరాత్రవిదో జనాః || 8-17 ||

అవ్యక్తాద్-వ్యక్తయః సర్వాః, ప్రభవన్త్యహరాగమే ।
రాత్ర్యాగమే ప్రళీయన్తే, తత్రైవావ్యక్తసంజ్ఞకే || 8-18 ||

భూతగ్రామః స ఏవాయం, భూత్వా భూత్వా ప్రళీయతే ।
రాత్ర్యాగమేఽవశః పార్థ, ప్రభవత్యహరాగమే || 8-19 ||

పరస్తస్మాత్తు భావోఽన్యః, అవ్యక్తోఽవ్యక్తాత్సనాతనః ।
యః స సర్వేషు భూతేషు, నశ్యత్సు న వినశ్యతి || 8-20 ||

అవ్యక్తోఽక్షర ఇత్యుక్తః, తమాహుః పరమాం గతిమ్ ।
యం ప్రాప్య న నివర్తన్తే, తద్ధామ పరమం మమ || 8-21 ||

పురుషః స పరః పార్థ, భక్త్యా లభ్యస్తన్వనన్యయా ।
యస్యాన్తఃస్థాని భూతాని, యేన సర్వమిదం తతమ్ || 8-22 ||

యత్ర కాలే త్వనావృత్తిమ్, ఆవృత్తిం చైవ యోగినః ।
ప్రయాతా యాన్తి తం కాలం, వక్ష్యామి భరతర్షభ || 8-23 ||

అగ్నిర్జ్యోతిరహః శుక్లః, షణ్మాసా ఉత్తరాయణమ్ ।
తత్ర ప్రయాతా గచ్ఛన్తి, బ్రహ్మ బ్రహ్మవిదో జనాః || 8-24 ||

ధూమో రాత్రిస్తథా కృష్ణః, షణ్మాసా దక్షిణాయనమ్ ।
తత్ర చాన్ద్రమసం జ్యోతిః, యోగీ ప్రాప్య నివర్తతే || 8-25 ||

శుక్లకృష్ణే గతీ హ్యేతే, జగతః శాశ్వతే మతే ।
ఏకయా యాత్యనావృత్తిమ్, అన్యయావర్తతే పునః || 8-26 ||

నైతే సృతి పార్థ జానన్, యోగీ ముహ్యతి కశ్చన ।
తస్మాత్ సర్వేషు కాలేషు, యోగయుక్తో భవార్జున ॥ 8-27 ॥

వేదేషు యజ్ఞేషు తపఃసు చైవ
దానేషు యత్ పుణ్యఫలం ప్రదిష్టమ్ ।
అత్యేతి తత్సర్వమిదం విదిత్వా
యోగీ పరం స్థానముపైతి చాద్యమ్ ॥ 8-28 ॥

॥ ఓమ్ తత్సద్, ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు, బ్రహ్మవిద్యాయాం, యోగశాస్త్రే,
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే, అక్షరబ్రహ్మయోగో నామ అష్టమోఽధ్యాయః ॥

Chapter 9

॥ నవమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీభగవానువాచ

ఇదం తు తే గుహ్యతమం, ప్రవక్ష్యామ్యనసూయవే ।
జ్ఞానం విజ్ఞానసహితం, యజ్ఞాత్వా మోక్ష్యసేఽశుభాత్ ॥ 9-1 ॥

రాజవిద్యా రాజగుహ్యం, పవిత్రమిదముత్తమమ్ ।
ప్రత్యక్షావగమం ధర్మ్యం, సుసుఖం కర్తుమవ్యయమ్ ॥ 9-2 ॥

అశ్రద్ధధానాః పురుషాః, ధర్మస్యాస్య పరస్తప ।
అప్రాప్య మాం నివర్తంతే, మృత్యుసంసారవర్తమని ॥ 9-3 ॥

మయా తతమిదం సర్వం, జగదవ్యక్తమూర్తినా ।
మత్స్థాని సర్వభూతాని, న చాహం తేష్వవస్థితః ॥ 9-4 ॥

న చ మత్స్థాని భూతాని, పశ్య మే యోగమైశ్వరమ్ ।
భూతభృన్న చ భూతస్థః, మమాత్మా భూతభావనః ॥ 9-5 ॥

యథాకాశస్థితో నిత్యం, వాయుః సర్వత్రగో మహాన్ ।
తథా సర్వాణి భూతాని, మత్స్థానీత్యుపధారయ ॥ 9-6 ॥

సర్వభూతాని కౌన్తేయ, ప్రకృతిం యాన్తి మామికామ్ ।
కల్పక్షయే పునస్తాని, కల్పాదౌ విస్మజామ్యహమ్ ॥ 9-7 ॥

ప్రకృతిం స్యామవష్టభ్య, విసృజామి పునః పునః ।
భూతగ్రామమిమం కృత్స్నమ్, అవశం ప్రకృతేర్వశాత్ ॥ 9-8 ॥

న చ మాం తాని కర్మాణి, నిబద్ధన్తి ధనజ్ఞాయ ।
ఉదాసీనవదాసీనమ్, అసక్తం తేషు కర్మసు ॥ 9-9 ॥

మయాఽధ్యక్షేణ ప్రకృతిః, సూయతే సచరాచరమ్ ।
హేతునాఽనేన కౌన్తేయ, జగద్విపరివర్తతే ॥ 9-10 ॥

అవజానన్తి మాం మూఢాః, మానుషీం తనుమాశ్రితమ్ ।
పరం భావమజానంతాః, మమ భూతమహేశ్వరమ్ ॥ 9-11 ॥

మోఘాశా మోఘకర్మాణః, మోఘజ్ఞానా విచేతసః ।
రాక్షసీమానురీం వైవ, ప్రకృతిం మోహినీం శ్రితాః ॥ 9-12 ॥

మహాత్మానస్తు మాం పార్థ, దైవీం ప్రకృతిమాశ్రితాః ।
భజన్త్యనన్యమనసః, జ్ఞాత్వా భూతాదిమవ్యయమ్ ॥ 9-13 ॥

సతతం కీర్తయన్తో మాం, యతన్తశ్చ దృఢవ్రతాః ।
నమస్యన్తశ్చ మాం భక్త్యా, నిత్యయుక్తా ఉపాసతే ॥ 9-14 ॥

జ్ఞానయజ్ఞేన చాప్యన్యే, యజన్తో మాముపాసతే ।
ఏకత్వేన పృథక్త్వేన, బహుధా విశ్వతోముఖమ్ ॥ 9-15 ॥

అహం క్రతురహం యజ్ఞః, స్వధాఽహమహమౌషధమ్ ।
మన్రోఽహమహమేవాజ్యమ్, అహమగ్నిరహం హుతమ్ ॥ 9-16 ॥

పితాఽహమస్య జగతాః, మాతా ధాతా పితామహాః ।
వేద్యం పవిత్రమోఽఙ్కారః, ఋక్సామ యజురేవ చ ॥ 9-17 ॥

గతిర్భర్తా ప్రభుః సాక్షీ, నివాసః శరణం సుహృత్ ।

ప్రభవః ప్రలయః స్థానం, నిధానం బీజమవ్యయమ్ || 9-18 ||

తపామ్యహమహం వర్షం, నిగృణ్ణామ్యత్స్పృజామి చ ।
అమృతం చైవ మృత్యుశ్చ, సదసచ్ఛాహమర్జున || 9-19 ||

త్రైవిద్యా మాం సోమపాః పూతపాపాః
యజ్ఞైరిష్టా స్వర్గతిం ప్రార్థయన్తే ।
తే పుణ్యమాసాద్య సురేంద్రలోకమ్
అశ్నన్తి దివ్యాన్ దివి దేవభోగాన్ || 9-20 ||

తే తం భుక్త్వా స్వర్గలోకం విశాలమ్
క్షీణే పుణ్యే మర్త్యలోకం విశన్తి ।
ఏవం త్రయీధర్మమనుప్రపన్నాః
గతాగతం కామకామా లభన్తే || 9-21 ||

అనన్యాశ్చింతయన్తో మాం, యే జనాః పర్యుపాసతే ।
తేషాం నిత్యాభియుక్తానాం, యోగక్షేమం వహామ్యహమ్ || 9-22 ||

యేఽప్యన్యదేవతాభక్తాః, యజన్తే శ్రద్ధయాన్వితాః ।
తేఽపి మామేవ కౌన్తేయ, యజన్త్యవిధిపూర్వకమ్ || 9-23 ||

అహం హి సర్వయజ్ఞానాం, భోక్తా చ ప్రభురేవ చ ।
న తు మామభిజానన్తి, తత్త్వేనాతశ్చ్యవన్తి తే || 9-24 ||

యాన్తి దేవవ్రతా దేవాన్, పితౄన్ యాన్తి పితృవ్రతాః ।
భూతాని యాన్తి భూతేజ్యాః, యాన్తి మద్యాజినోఽపి మామ్ || 9-25 ||

పత్రం పుష్పం ఫలం తోయం, యో మే భక్త్యా ప్రయచ్ఛతి ।
తదహం భక్తు్యపహృతమ్, అశ్నామి ప్రయతాత్మనః || 9-26 ||

యత్ కరోషి యదశ్నాసి, యజ్ఞహోషి దదాసి యత్ ।

యత్ తపస్యసి కౌన్తేయ, తత్ కురుష్వ మదర్పణమ్ || 9-27 ||

శుభాశుభఫలైరేవం, మోక్ష్యసే కర్మబంధనైః ।
సన్నాసయోగయుక్తాత్మా, విముక్తో మామపైష్యసి || 9-28 ||

సమోఽహం సర్వభూతేషు, న మే ద్వేషోఽస్తి న ప్రియః ।
యే భజంతి తు మాం భక్త్యా, మయి తే తేషు చాప్యహమ్ || 9-29 ||

అపి చేత్ సుదురాచారః, భజతే మామనన్యభాక్ ।
సాధురేవ స మంత్రవ్యః, సమ్యగ్వ్యవసితో హి సః || 9-30 ||

క్షిప్రం భవతి ధర్మాత్మా, శశ్వచ్ఛాంతిం నిగచ్ఛతి ।
కౌన్తేయ ప్రతిజానీహి, న మే భక్తః ప్రణశ్యతి || 9-31 ||

మాం హి పార్థ వ్యపాశ్రిత్య, యేఽపి స్యుః పాపయోనయః ।
స్త్రియో వైశ్యాస్తథా శూద్రాః, తేఽపి యాంతి పరాం గతిమ్ || 9-32 ||

కిం పునర్బ్రాహ్మణాః పుణ్యాః, భక్తా రాజర్షయస్తథా ।
అనిత్యమసుఖం లోకమ్, ఇమం ప్రాప్య భజన్స్వ మామ్ || 9-33 ||

మన్మనా భవ మద్భక్తః, మద్యాజీ మాం నమస్కరు ।
మామేవైష్యసి యుక్త్యైవమ్, ఆత్మానం మత్పరాయణః || 9-34 ||

॥ ఓమ్ తత్సద్, ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు, బ్రహ్మవిద్యాయాం, యోగశాస్త్రే,
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే, రాజవిద్యారాజగుహ్యయోగో నామ నవమోఽధ్యాయః ॥

Chapter 10

॥ దశమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీభగవానువాచ

భూయ ఏవ మహాబాహో, శృణు మే పరమం వచః ।
యత్తేఽహం ప్రీయమాణాయ, వక్ష్యామి హితకామ్యయా ॥ 10-1 ॥

న మే విదుః సురగణాః, ప్రభవం న మహర్షయః ।
అహమాద్వితీ దేవానాం, మహర్షీణాం చ సర్వశః ॥ 10-2 ॥

యో మామజమనాదీం చ, వేత్తి లోకమహేశ్వరమ్ ।
అసమ్మాధః స మర్త్యేషు, సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ॥ 10-3 ॥

బుద్ధిర్ధానమసమ్మోహః, క్షమా సత్యం దమః శమః ।
సుఖం దుఃఖం భవోఽభావః, భయం చాభయమేవ చ ॥ 10-4 ॥

అహింసా సమతా తుష్టిః, తపో దానం యశోఽయశః ।
భవంతి భావా భూతానాం, మత్త ఏవ పృథగ్విధాః ॥ 10-5 ॥

మహర్షయః సప్త పూర్వే, చత్వారో మనవస్తథా ।
మద్భావా మానసా జాతా, యేషాం లోక ఇమాః ప్రజాః ॥ 10-6 ॥

ఏతాం విభూతిం యోగం చ, మమ యో వేత్తి తత్త్వతః ।
సోఽవికమ్పేన యోగేన, యుజ్యతే నాత్ర సంశయః ॥ 10-7 ॥

అహం సర్వస్య ప్రభవః, మత్తః సర్వం ప్రవర్తతే ।
ఇతి మత్వా భజంతే మాం, బుధా భావసమన్వితాః ॥ 10-8 ॥

మచ్చితా మద్గతప్రాణాః, బోధయంతః పరస్పరమ్ ।
కథయంతశ్చ మాం నిత్యం, తుష్యంతి చ రమంతి చ ॥ 10-9 ॥

తేషాం సతతయుక్తానాం, భజతాం ప్రీతిపూర్వకమ్ ।
దదామి బుద్ధియోగం తం, యేన మాముపయాంతి తే ॥ 10-10 ॥

తేషామేవానుకమార్థమ్, అహమజ్ఞానజం తమః ।
నాశయామ్యాత్మభావస్థః, జ్ఞానదీపేన భాస్వతా ॥ 10-11 ॥

అర్జున ఉవాచ

పరం బ్రహ్మ పరం ధామ, పవిత్రం పరమం భవాన్ ।
పురుషం శాశ్వతం దివ్యమ్, ఆదిదేవమజం విభుమ్ ॥ 10-12 ॥

ఆహుస్తామృషయః సర్వే, దేవర్షిర్నారదస్తథా ।
అసితో దేవతో వ్యాసః, స్వయం చైవ బ్రవీషి మే ॥ 10-13 ॥

సర్వమేతద్భుతం మన్యే, యన్మాం వదసి కేశవ ।
న హి తే భగవన్ వ్యక్తిం, విదుర్దేవా న దానవాః ॥ 10-14 ॥

స్వయమేవాత్మనాత్మానం, వేత్థ త్వం పురుషోత్తమ ।
భూతభావన భూతేశ, దేవదేవ జగత్పతే ॥ 10-15 ॥

వక్తుమర్హస్యశేషేణ, దివ్యా హ్యేత్యవిభూతయః ।
యాభిర్విభూతిభిర్లోకాన్, ఇమాంస్త్వం వ్యాప్య తిష్ఠసి ॥ 10-16 ॥

కథం విద్యామహం యోగీన్, త్వాం సదా పరిచింతయన్ ।
కేషు కేషు చ భావేషు, చిన్తోఽసి భగవన్మయా ॥ 10-17 ॥

విస్తరేణాత్మనో యోగం, విభూతిం చ జనార్దన ।

భూయః కథయ తృప్తిర్హి, శృణ్వతో నాస్తి మేఽమృతమ్ ॥ 10-18 ॥

శ్రీభగవానువాచ

హస్త తే కథయిష్యామి, దివ్యా హ్యేతద్విభూతయః ।

ప్రాధాన్యతః కురుశ్రేష్ఠ, నాస్త్యన్తో విస్తరస్య మే ॥ 10-19 ॥

అహమాత్మా గుడాకేశ, సర్వభూతాశయస్థితః ।

అహమాదిశ్చ మధ్యం చ, భూతానామన్త ఏవ చ ॥ 10-20 ॥

ఆదిత్యానామహం విష్ణుః, జ్యోతిషాం రవిరంశుమాన్ ।

మరీచిర్మరుతామస్మి, నక్షత్రాణామహం శశీ ॥ 10-21 ॥

వేదానాం సామవేదోఽస్మి, దేవానామస్మి వాసవః ।

ఇన్ద్రియాణాం మనశ్చాస్మి, భూతానామస్మి చేతనా ॥ 10-22 ॥

రుద్రాణాం శంకరశ్చాస్మి, విత్తేశో యక్షరక్షసామ్ ।

వసూనాం పావకశ్చాస్మి, మేరుః శిఖరిణామహమ్ ॥ 10-23 ॥

పురోధసాం చ ముఖ్యం మాం, విద్ధి పార్థ బృహస్పతిమ్ ।

సేనాసీనామహం స్కన్ధః, సరసామస్మి సాగరః ॥ 10-24 ॥

మహర్షీణాం భృగురహం, గిరామస్మైకమక్షరమ్ ।

యజ్ఞానాం జపయజ్ఞోఽస్మి, స్థావరాణాం హిమాలయః ॥ 10-25 ॥

అశ్వత్థః సర్వవృక్షాణాం, దేవర్షీణాం చ నారదః ।

గన్ధర్వాణాం చిత్రరథః, సిద్ధానాం కపిలో మునిః ॥ 10-26 ॥

ఉచ్చైఃశ్రవసమశ్వానాం, విద్ధి మామమృతోద్భవమ్ ।

ఐరావతం గజేన్ద్రాణాం, నరాణాం చ నరాధిపమ్ ॥ 10-27 ॥

ఆయుధానామహం వజ్రం, ధేనూనామస్మి కామధుక్ ।
ప్రజనశ్చాస్మి కన్ధర్పః, సర్పాణామస్మి వాసుకిః ॥ 10-28 ॥

అనంతశ్చాస్మి నాగానాం, వరుణో యాదసామహమ్ ।
పితౄణామర్యమా చాస్మి, యమః సంయమతామహమ్ ॥ 10-29 ॥

ప్రహ్లాదశ్చాస్మి దైత్యానాం, కాలః కలయతామహమ్ ।
మృగాణాం చ మృగేన్ద్రోఽహం, వైనతేయశ్చ పక్షిణామ్ ॥ 10-30 ॥

పవనః పవతామస్మి, రామః శస్త్రభృతామహమ్ ।
ఝషాణాం మకరశ్చాస్మి, శ్రోతసామస్మి జాహ్నువీ ॥ 10-31 ॥

సర్గాణామాదిరంతశ్చ, మధ్యం చైవాహమర్జున ।
అధ్యాత్మవిద్యా విద్యానాం, వాదః ప్రవదతామహమ్ ॥ 10-32 ॥

అక్షరాణామకారోఽస్మి, ద్వంద్వః సామాసికస్య చ ।
అహమేవాక్షయః కాలః, ధాతాఽహం విశ్వతోముఖః ॥ 10-33 ॥

మృత్యుః సర్వహరశ్చాహమ్, ఉద్భవశ్చ భవిష్యతామ్ ।
కీర్తిః శ్రీర్వాక్చ నారీణాం, స్మృతిర్మేధా ధృతిః క్షమా ॥ 10-34 ॥

బృహత్సామ తథా సామ్నాం, గాయత్రీ ఛన్దసామహమ్ ।
మాసానాం మార్గశీర్షోఽహమ్, ఋతూనాం కుసుమాకరః ॥ 10-35 ॥

ద్యూతం ఛలయతామస్మి, తేజస్తేజస్వినామహమ్ ।
జయోఽస్మి వ్యవసాయోఽస్మి, సత్త్వం సత్త్వవతామహమ్ ॥ 10-36 ॥

వృష్టినాం వాసుదేవోఽస్మి, పాణ్డవనాం ధనంజయః ।
మునీనామప్యహం వ్యాసః, కవీనాముశనా కవిః ॥ 10-37 ॥

దణ్డో దమయతామస్మి, నీతిరస్మి జిగీషతామ్ ।
మౌనం చైవాస్మి గుహ్యనాం, జ్ఞానం జ్ఞానవతామహమ్ ॥ 10-38 ॥

యచ్చాపి సర్వభూతానాం, బీజం తదహమర్జున ।
న తదస్తి వినా యత్యస్యత్, మయా భూతం చరాచరమ్ ॥ 10-39 ॥

నాన్తోఽస్తి మమ దివ్యానాం, విభూతీనాం పరంతప ।
ఏష తూర్దేశతః ప్రోక్తః, విభూతేర్విస్తరో మయా ॥ 10-40 ॥

యద్యద్విభూతిమత్సత్త్వం, శ్రీమదూర్జితమేవ వా ।
తత్తదేవావగచ్ఛ త్వం, మమ తేజోంశసమ్భవమ్ ॥ 10-41 ॥

అథవా బహునైతేన, కిం జ్ఞాతేన తవార్జున ।
విష్టభ్యాహమిదం కృత్స్నమ్, ఏకాంశేన స్థితో జగత్ ॥ 10-42 ॥

॥ ఓమ్ తత్సద్, ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు, బ్రహ్మవిద్యాయాం, యోగశాస్త్రే,
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే, విభూతియోగో నామ దశమోఽధ్యాయః ॥

Chapter 11

॥ ఏకాదశోఽధ్యాయః ॥

అర్జున ఉవాచ

మదనుగ్రహాయ పరమం, గుహ్యమధ్యాత్మసంజ్ఞితమ్ ।
యత్త్వయోక్తం వచస్తేన, మోహోఽయం విగతో మమ ॥ 11-1 ॥

భవాప్యయౌ హి భూతానాం, శ్రుతౌ విస్తరశో మయా ।
త్వత్తః కమలపత్రాక్ష, మాహాత్మ్యమపి చావ్యయమ్ ॥ 11-2 ॥

ఏవమేతద్యథాత్థ త్వమ్, ఆత్మానం పరమేశ్వర ।
ద్రష్టుమిచ్ఛామి తే రూపమ్, ఐశ్వరం పురుషోత్తమ ॥ 11-3 ॥

మన్యనే యది తచ్ఛక్యం, మయా ద్రష్టుమితి ప్రభో ।
యోగేశ్వర తతో మే త్వం, దర్శయాత్మానమవ్యయమ్ ॥ 11-4 ॥

శ్రీభగవానువాచ

పశ్య మే పార్థ రూపాణి, శతశోఽథ సహస్రశః ।
నానావిధాని దివ్యాని, నానావర్ణాకృతీని చ ॥ 11-5 ॥

పశ్యాదిత్యాన్ వసూన్ రుద్రాన్, అశ్వినౌ మరుతస్తథా ।
బహూన్యదృష్టపూర్వాణి, పశ్యాశ్చర్యాణి భారత ॥ 11-6 ॥

ఇహైకస్థం జగత్కృత్స్నం, పశ్యాద్య సచరాచరమ్ ।
మమ దేహే గుడాకేశ, యచ్ఛాన్యద్-ద్రష్టుమిచ్ఛసి ॥ 11-7 ॥

న తు మాం శక్యనే ద్రష్టుమ్, అనేనైవ స్వచక్షుషా ।
దివ్యం దదామి తే చక్షుః, పశ్య మే యోగమైశ్వరమ్ ॥ 11-8 ॥

సజ్జాయ ఉవాచ

ఏవముక్త్వా తతో రాజన్, మహాయోగేశ్వరో హరిః ।
దర్శయామాస పార్థాయ, పరమం రూపమైశ్వరమ్ ॥ 11-9 ॥

అనేకవక్త్రనయనమ్, అనేకాద్భుతదర్శనమ్ ।
అనేకదివ్యాభరణం, దివ్యానేకోద్యతాయుధమ్ ॥ 11-10 ॥

దివ్యమాల్యామృరధరం, దివ్యగన్ధానులేపనమ్ ।
సర్వాశ్చర్యమయం దేవమ్, అనంతం విశ్వతోముఖమ్ ॥ 11-11 ॥

దివి సూర్యసహస్రస్య, భవేద్యుగపదుత్థితా ।
యది భాః సదృశీ సా స్యాద్, భాసస్తస్య మహాత్మనః ॥ 11-12 ॥

తత్రైకస్థం జగత్కృతస్నం, ప్రవిభక్తమనేకథా ।
అపశ్యద్దేవదేవస్య, శరీరే పాణ్డవస్తదా ॥ 11-13 ॥

తతః స విస్మయావిప్లః, హృష్టరోమా ధనజ్ఞాయః ।
ప్రణమ్య శిరసా దేవం, కృతాజ్ఞాలిరభాషత ॥ 11-14 ॥

అర్జున ఉవాచ

పశ్యామి దేవాంస్తవ దేవ దేహే
సర్వాంస్తథా భూతవిశేషసజ్ఞాన్ ।
బ్రహ్మణమీశం కమలాసనస్థమ్
ఋషీంశ్చ సర్వానురగాంశ్చ దివ్యాన్ ॥ 11-15 ॥

అనేకబాహూదరవక్త్రనేత్రమ్
పశ్యామి త్వాం సర్వతోఽనంతరూపమ్ ।

నాన్తం న మధ్యం న పునన్తవాదిమ్
పశ్యామి విశ్వేశ్వర విశ్వరూప ॥ 11-16 ॥

కిరీటినం గదినం చక్రీణం చ
తేజోరాశిం సర్వతో దీప్తిమన్తమ్ ।
పశ్యామి త్వాం దుర్నిరీక్ష్యం సమన్తాద్
దీప్తానలార్కద్యుతిమప్రమేయమ్ ॥ 11-17 ॥

త్వమక్షరం పరమం వేదితవ్యమ్
త్వమస్య విశ్వస్య పరం నిధానమ్ ।
త్వమవ్యయః శాశ్వతధర్మగోప్తా
సనాతనన్త్యం పురుషో మతో మే ॥ 11-18 ॥

అనాదిమధ్యాన్తమనన్తవీర్యమ్
అనన్తబాహుం శశిసూర్యనేత్రమ్ ।
పశ్యామి త్వాం దీప్తహుతాశవక్త్రమ్
స్వతేజసా విశ్వమిదం తపన్తమ్ ॥ 11-19 ॥

ద్యావాప్రథివ్యోరిదమన్తరం హి
వ్యాప్తం త్వయైకేన దిశశ్చ సర్వాః ।
దృష్ట్వాఽద్భుతం రూపముగ్రం తవేదమ్
లోకత్రయం ప్రవ్యథితం మహాత్మన్ ॥ 11-20 ॥

అమీ హి త్వాం సురసజ్ఞా విశన్తి
కేచిద్భీతాః ప్రాజ్ఞానయో గృణన్తి ।
స్వస్తీత్యుక్త్వా మహర్షిసిద్ధసజ్ఞాః
స్తువన్తి త్వాం స్తుతిభిః పుష్కలాభిః ॥ 11-21 ॥

రుద్రాదిత్యా వసవో యే చ సాధ్యాః
విశ్వేశ్వినౌ మరుతశ్చోష్మపాశ్చ ।
గన్ధర్వయక్షాసురసిద్ధసజ్ఞాః
వీక్షన్తే త్వాం విస్మితాశ్చైవ సర్వే ॥ 11-22 ॥

రూపం మహత్తే బహువక్తనేత్రమ్
మహాబాహో బహుబాహూరుపాదమ్ ।
బహూదరం బహుదంష్ట్రాకరాలమ్
దృష్ట్యా లోకాః ప్రవ్యథితాస్తథాఽహమ్ ॥ 11-23 ॥

నభఃస్పృశం దీప్తమనేకవర్ణమ్
వ్యాతాననం దీప్తవిశాలనేత్రమ్ ।
దృష్ట్యా హి త్వాం ప్రవ్యథితాస్తరాత్మా
ధృతిం న విన్దామి శమం చ విష్ణో ॥ 11-24 ॥

దంష్ట్రాకరాలాని చ తే ముఖాని
దృష్ట్వావ కాలానలసన్నిభాని ।
దిశో న జానే న లభే చ శర్మ
ప్రసీద దేవేశ జగన్నివాస ॥ 11-25 ॥

అమీ చ త్వాం ధృతరాష్ట్రస్య పుత్రాః
సర్వే సహైవావనిపాలసజ్ఞైః ।
భీష్మో ద్రోణః సూతపుత్రస్తథాఽసౌ
సహస్మదీయైరపి యోధముఖ్యైః ॥ 11-26 ॥

వక్త్రాణి తే త్వరమాణా విశన్తి
దంష్ట్రాకరాలాని భయానకాని ।
కేచిద్విలగ్నా దశనాస్తరేషు
సన్దృశ్యంతే చూర్ణితైరుత్తమాజ్ఞైః ॥ 11-27 ॥

యథా నదీనాం బహవోఽమృవేగాః
సముద్రమేవాభిముఖా ద్రవన్తి ।
తథా తవామీ నరలోకపీరా
విశన్తి వక్త్రాణ్యభివిజ్వలన్తి ॥ 11-28 ॥

యథా ప్రదీప్తం జ్వలనం పతజ్ఞాః

విశన్తి నాశాయ సమృద్ధవేగాః ।
తథైవ నాశాయ విశన్తి లోకాః
తవాపి వక్త్రాణి సమృద్ధవేగాః ॥ 11-29 ॥

తేలిహ్యసే గ్రసమానః సమంతాత్
లోకాన్ సమగ్రాన్ వదనైర్జ్వలద్భిః ।
తేజోభిరాపూర్య జగత్ సమగ్రమ్
భాసంతవోగ్రాః ప్రతపన్తి విష్ణో ॥ 11-30 ॥

ఆఖ్యాహి మే కో భవానుగ్రరూపః
నమోఽస్తు తే దేవవర ప్రసీద ।
విజ్ఞాతుమిచ్ఛామి భవంతమాద్యమ్
న హి ప్రజానామి తవ ప్రవృత్తిమ్ ॥ 11-31 ॥

శ్రీభగవానువాచ

కాలోఽస్మి లోకక్షయకృత్ ప్రవృద్ధః
లోకాన్ సమాహర్తుమిహ ప్రవృత్తః ।
ఋతేఽపి త్వాం న భవిష్యన్తి సర్వే
యేఽవస్థితాః ప్రత్యనీకేషు యోధాః ॥ 11-32 ॥

తస్మాత్ త్వముత్తిష్ఠ యశో లభస్వ
జిత్వా శత్రూన్ భుజ్ఞ్వ రాజ్యం సమృద్ధమ్ ।
మయైవైతే నిహతాః పూర్వమేవ
నిమిత్తమాత్రం భవ సవ్యసాచిన్ ॥ 11-33 ॥

ద్రోణం చ భీష్మం చ జయద్రథం చ
కర్ణం తథాఽన్యానపి యోధవీరాన్ ।
మయా హతాంస్త్యం జహి మా వ్యభిష్ఠా
యుధ్యస్వ జేతాసి రణే సపత్నాన్ ॥ 11-34 ॥

సజ్జాయ ఉవాచ

ఏతచ్ఛ్చత్వా వచనం కేశవస్య
కృతాజ్ఞాలిర్వేపమానః కిరీటీ ।
నమస్కృత్వా భూయ ఏవాహ కృష్ణమ్
సగద్గదం భీతభీతః ప్రణమ్య ॥ 11-35 ॥

అర్జున ఉవాచ

స్థానే హృషీకేశ తవ ప్రకీర్త్యా
జగత్ ప్రహృష్యత్యనురజ్యతే చ ।
రక్షాంసి భీతాని దిశో ద్రవంతి
సర్వే నమస్యంతి చ సిద్ధసజ్ఞాః ॥ 11-36 ॥

కస్మాచ్ఛ తే న నమేరన్ మహాత్మన్
గరీయసే బ్రహ్మణోఽప్యదికర్త్రే ।
అనన్త దేవేశ జగన్నివాస
త్వమక్షరం సదసత్తత్పరం యత్ ॥ 11-37 ॥

త్వమాదిదేవః పురుషః పురాణః
త్వమస్య విశ్వస్య పరం నిధానమ్ ।
వేత్తాఽసి వేద్యం చ పరం చ ధామ
త్వయా తతం విశ్వమనన్తరూప ॥ 11-38 ॥

వాయుర్యమోఽగ్నిర్వరుణః శశాంజ్ఞః
ప్రజాపతిస్త్వం ప్రపితామహశ్చ ।
నమో నమస్తేఽస్తు సహస్రకృత్వః
పునశ్చ భూయోఽపి నమో నమస్తే ॥ 11-39 ॥

నమః పురస్తాదథ పృష్ఠతస్తే
నమోఽస్తు తే సర్వత ఏవ సర్వ ।
అనన్తవీర్యామితవిక్రమస్త్వమ్
సర్వం సమాప్నోషి తతోఽసి సర్వః ॥ 11-40 ॥

సఖేతి మత్వా ప్రసభం యదుక్తమ్
హే కృష్ణ హే యాదవ హే సఖేతి ।
అజానతా మహిమానం తవేదమ్
మయా ప్రమాదాత్ప్రణయేన వాఽపి ॥ 11-41 ॥

యచ్ఛావహాసార్థమసత్కృతోఽసి
విహారశయ్యాసనభోజనేషు ।
ఏకోఽథవాఽప్యచ్యుత తత్ సమక్షమ్
తత్ జ్ఞామయే త్వామహమప్రమేయమ్ ॥ 11-42 ॥

పితాఽసి లోకస్య చరాచరస్య
త్వమస్య పూజ్యశ్చ గురుర్గరియాన్ ।
న త్వత్సమోఽస్త్యభ్యధికః కుతోఽన్యః
లోకత్రయేఽప్యప్రతిమప్రభావ ॥ 11-43 ॥

తస్మాత్ ప్రణమ్య ప్రణిధాయ కాయమ్
ప్రసాదయే త్వామహమీశమీడ్యమ్ ।
పితేవ పుత్రస్య సఖేవ సఖ్యః
ప్రియః ప్రియాయార్హసి దేవ సోఢుమ్ ॥ 11-44 ॥

అదృష్టపూర్వం హృషితోఽస్మి దృష్ట్యా
భయేన చ ప్రవ్యథితం మనో మే ।
తదేవ మే దర్శయ దేవ రూపమ్
ప్రసీద దేవేశ జగన్నివాస ॥ 11-45 ॥

కిరీటినం గదినం చక్రహస్తమ్
ఇచ్ఛామి త్వాం ద్రష్టుమహం తథైవ ।
తేనైవ రూపేణ చతుర్భుజేన
సహస్రబాహో భవ విశ్వమూర్తే ॥ 11-46 ॥

శ్రీభగవానువాచ

మయా ప్రసన్నేన తవార్జునేదమ్
రూపం పరం దర్శితమాత్మయోగాత్ ।
తేజోమయం విశ్వమనంతమాద్యమ్
యన్మే త్వదన్యేన న దృష్టపూర్వమ్ ॥ 11-47 ॥

న వేదయజ్ఞాధ్యయనైర్న దానైః
న చ క్రియాభిర్న తపోభిరుగ్రైః ।
ఏవం రూపః శక్య అహం నృతోకే
ద్రష్టుం త్వదన్యేన కురుప్రవీర ॥ 11-48 ॥

మా తే వ్యథా మా చ విమూఢభావః
దృష్ట్వా రూపం ఘోరమిదృజ్మమేదమ్ ।
వ్యపేతభీః ప్రీతమనాః పునస్త్వమ్
తదేవ మే రూపమిదం ప్రపశ్య ॥ 11-49 ॥

సజ్జాయ ఉవాచ

ఇత్యర్జునం వాసుదేవస్తథోక్త్వా
స్వకం రూపం దర్శయామాస భూయః ।
ఆశ్వాసయామాస చ భీతమేనమ్
భూత్వా పునః సౌమ్యవపుర్మహాత్మా ॥ 11-50 ॥

అర్జున ఉవాచ

దృష్ట్వేదం మానుషం రూపం తవ సౌమ్యం జనార్దన ।
ఇదానీమస్మి సంవృత్తః సచేతాః ప్రకృతిం గతః ॥ 11-51 ॥

శ్రీభగవానువాచ

సుదుర్దర్శమిదం రూపం, దృష్టవానసి యన్మమ ।
దేవా అప్యస్య రూపస్య, నిత్యం దర్శనకాఙ్క్షిణః ॥ 11-52 ॥

నాహం వేదైర్న తపసా, న దానేన న చేజ్యయా ।
శక్య ఏవంవిధో ద్రష్టుం, దృష్టవానసి మాం యథా ॥ 11-53 ॥

భక్త్యా త్వనన్యయా శక్యమ్, అహమేవంవిధోఽర్జున ।
జ్ఞాతుం ద్రష్టుం చ తత్త్వేన, ప్రవేష్టుం చ పరంతప ॥ 11-54 ॥

మత్కర్మకృన్మత్పరమః, మద్భక్తః సజ్గవర్జితః ।
నిర్వైరః సర్వభూతేషు, యః స మామేతి పాణ్డవ ॥ 11-55 ॥

॥ ఓమ్ తత్సద్, ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు, బ్రహ్మవిద్యాయాం, యోగశాస్త్రే,
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే, విశ్వరూపసందర్శనయోగో నామ ఏకాదశోఽధ్యాయః ॥

Chapter 12

॥ ద్వాదశోఽధ్యాయః ॥

అర్జున ఉవాచ

ఏవం సతతయుక్తా యే, భక్తాస్త్యాం పర్యుపాసతే ।
యే చాప్యక్షరమవ్యక్తం, తేషాం కే యోగవిత్తమాః ॥ 12-1 ॥

శ్రీభగవానువాచ

మయ్యావేశ్య మనో యే మాం, నిత్యయుక్తా ఉపాసతే ।
శ్రద్ధయా పరయోపేతాః, తే మే యుక్తతమా మతాః ॥ 12-2 ॥

యే త్వక్షరమనిర్దేశ్యమ్, అవ్యక్తం పర్యుపాసతే ।
సర్వత్రగమచిన్త్యం చ, కూటస్థమ్ అచలం ధ్రువమ్ ॥ 12-3 ॥

సన్నియమ్యేన్ద్రియగ్రామం, సర్వత్ర సమబుద్ధయః ।
తే ప్రాప్నువంతి మామేవ, సర్వభూతహితే రతాః ॥ 12-4 ॥

క్లేశోఽధికతరస్తేషామ్, అవ్యక్తాసక్తచేతసామ్ ।
అవ్యక్తా హి గతిర్దుఃఖం, దేహవద్భిరవాప్యతే ॥ 12-5 ॥

యే తు సర్వాణి కర్మాణి, మయి సన్న్యస్య మత్పరః ।
అనన్యేనైవ యోగేన, మాం ధ్యాయంత ఉపాసతే ॥ 12-6 ॥

తేషామహం సముద్ధర్తా, మృత్యుసంసారసాగరాత్ ।
భవామి న చిరాత్ పార్థ, మయ్యావేశితచేతసామ్ ॥ 12-7 ॥

మయ్యేవ మన ఆధత్స్వ, మయి బుద్ధిం నివేశయ ।
నివసిష్యసి మయ్యేవ, అత ఊర్ధ్వం న సంశయః ॥ 12-8 ॥

అథ చిత్తం సమాధాతుం, న శక్నోషి మయి స్థిరమ్ ।
అభ్యాసయోగేన తతః, మామిచ్ఛాప్తుం ధనజ్ఞాయ ॥ 12-9 ॥

అభ్యాసేఽప్యసమర్థోఽసి, మత్కర్మపరమో భవ ।
మదర్థమపి కర్మాణి, కుర్వన్ సిద్ధిమవాప్స్యసి ॥ 12-10 ॥

అథైతదప్యశక్తోఽసి, కర్తుం మద్యోగమాశ్రితః ।
సర్వకర్మఫలత్యాగం, తతః కురు యతాత్మవాన్ ॥ 12-11 ॥

శ్రేయో హి జ్ఞానమభ్యాసాత్, జ్ఞానాద్ధ్యానం విశిష్యతే ।
ధ్యానాత్ కర్మఫలత్యాగః, త్యాగాచ్ఛాంతిరనంతరమ్ ॥ 12-12 ॥

అద్వేష్టా సర్వభూతానాం, మైత్రః కరుణ ఏవ చ ।
నిర్మమో నిరహంకారః, సమదుఃఖసుఖః షడ్మి ॥ 12-13 ॥

సన్తుష్టః సతతం యోగీ, యతాత్మా దృఢనిశ్చయః ।
మయ్యర్పితమనోబుద్ధిః, యో మదభిక్తః స మే ప్రియః ॥ 12-14 ॥

యస్మాన్నోద్విజతే లోకః, లోకాన్నోద్విజతే చ యః ।
హర్షామర్షభయోద్వేగైః, ముక్తో యః స చ మే ప్రియః ॥ 12-15 ॥

అనపేక్షః శుచిర్దక్షః, ఉదాసీనో గతవ్యథః ।
సర్వారంభపరిత్యాగీ, యో మదభిక్తః స మే ప్రియః ॥ 12-16 ॥

యో న హృష్యతి న ద్వేష్టి, న శోచతి న కాఙ్క్షతి ।
శుభాశుభపరిత్యాగీ, భక్తిమాన్ యః స మే ప్రియః ॥ 12-17 ॥

సమః శత్రౌ చ మిత్రే చ, తథా మానాపమానయోః ।

శీతోష్ణసుఖదుఃఖేషు, సమః సజ్జవివర్జితః ॥ 12-18 ॥

తుల్యనిన్దాస్తుతిర్మోనీ, సన్తుష్టో యేన కేనచిత్ ।
అనికేతః స్థిరమతిః, భక్తిమాన్ మే ప్రియో నరః ॥ 12-19 ॥

యే తు ధర్మామృతమిదం, యథోక్తం పర్యుపాసతే ।
శ్రద్ధధానా మత్పరమాః, భక్తాస్తేఽతీవ మే ప్రియాః ॥ 12-20 ॥

॥ ఓమ్ తత్సద్, ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు, బ్రహ్మవిద్యాయాం, యోగశాస్త్రే,
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే, భక్తియోగో నామ ద్వాదశోఽధ్యాయః॥

Chapter 13

॥ త్రయోదశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీభగవానువాచ

ఇదం శరీరం కౌన్తేయ, క్షేత్రమిత్యభిధీయతే ।
ఏతద్వ్యో వేత్తి తం ప్రాహుః, క్షేత్రజ్ఞ ఇతి తద్విదః ॥ 13-1 ॥

క్షేత్రజ్ఞం చాపి మాం విద్ధి, సర్వక్షేత్రేషు భారత ।
క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞయోర్జ్ఞానం, యత్తజ్ఞానం మతం మమ ॥ 13-2 ॥

తత్ క్షేత్రం యచ్ఛయాదృక్, యద్వికారి యతశ్చ యత్ ।
స చ యో యత్ప్రభావశ్చ, తత్సమాసేన మే శృణు ॥ 13-3 ॥

ఋషిభిర్బహుధా గీతం, ఛన్దోభిర్వివిధైః పృథక్ ।
బ్రహ్మసూత్రపదైశ్చైవ, హేతుమద్భిర్వినిశ్చితైః ॥ 13-4 ॥

మహాభూతాన్యహజ్కారః, బుద్ధిరవ్యక్తమేవ చ ।
ఇన్ద్రియాణి దశైకం చ, పఞ్చ చేన్ద్రియగోచరాః ॥ 13-5 ॥

ఇచ్ఛా ద్వేషః సుఖం దుఃఖం, సజ్ఞాతశ్చేతనా ధృతిః ।
ఏతత్ క్షేత్రం సమాసేన, సవికారముదాహృతమ్ ॥ 13-6 ॥

అమానిత్వమదమ్భిత్వమ్, అహింసా శాన్తిరార్జవమ్ ।
ఆచార్యోపాసనం శౌచం, స్థైర్యమాత్మవినిగ్రహః ॥ 13-7 ॥

ఇన్ద్రియార్థేషు వైరాగ్యమ్, అనహజ్కార ఏవ చ ।
జన్మమృత్యుజరావ్యాధి, దుఃఖదోషానుదర్శనమ్ ॥ 13-8 ॥

అసక్తిరనభిష్వజః, పుత్రదారగృహాదిషు ।
నిత్యం చ సమచిత్తత్వమ్, ఇష్టానిష్టోపపత్తిషు ॥ 13-9 ॥

మయి చానన్యయోగేన, భక్తిరవ్యభిచారిణీ ।
వివిక్తదేశసేవిత్యమ్, అరతిర్జనసంసది ॥ 13-10 ॥

అధ్యాత్మజ్ఞాననిత్యత్వం, తత్త్వజ్ఞానార్థదర్శనమ్ ।
ఏతజ్ఞానమితి ప్రోక్తమ్, అజ్ఞానం యదతోఽన్యథా ॥ 13-11 ॥

జ్ఞేయం యత్తత్ప్రవక్ష్యామి, యజ్ఞాత్వాఽమృతమశ్నుతే ।
అనాదిమత్పరం బ్రహ్మ, న సత్తన్నాసదుచ్యతే ॥ 13-12 ॥

సర్వతః పాణిపాదం తత్, సర్వతోఽక్షిశిరోముఖమ్ ।
సర్వతః శ్రుతిమల్లోకే, సర్వమావృత్య తిష్ఠతి ॥ 13-13 ॥

సర్వేన్ద్రియగుణాభాసం, సర్వేన్ద్రియవివర్జితమ్ ।
అసక్తం సర్వభృచ్చైవ, నిర్గుణం గుణభోక్తృ చ ॥ 13-14 ॥

బహిరంతశ్చ భూతానామ్, అచరం చరమేవ చ ।
సూక్ష్మత్వాత్తదవిజ్ఞేయం, దూరస్థం చాంతికే చ తత్ ॥ 13-15 ॥

అవిభక్తం చ భూతేషు, విభక్తమివ చ స్థితమ్ ।
భూతభర్తృ చ తజ్ఞేయం, గ్రసిష్ణు ప్రభవిష్ణు చ ॥ 13-16 ॥

జ్యోతిషామపి తజ్జ్యోతిః, తమసః పరముచ్యతే ।
జ్ఞానం జ్ఞేయం జ్ఞానగమ్యం, హృది సర్వస్య విష్ణితమ్ ॥ 13-17 ॥

ఇతి క్షేత్రం తథా జ్ఞానం, జ్ఞేయం చోక్తం సమాసతః ।
మద్భక్త ఏతద్విజ్ఞాయ, మద్భావాయోపపద్యతే ॥ 13-18 ॥

ప్రకృతిం పురుషం వైవ, విద్ధ్యనాది ఉభావపి ।
వికారాంశ్చ గుణాంశ్చైవ, విద్ధి ప్రకృతిసమ్భవాన్ ॥ 13-19 ॥

కార్యకారణకర్తృత్వే, హేతుః ప్రకృతిరుచ్యతే ।
పురుషః సుఖదుఃఖానాం, భోక్తృత్వే హేతురుచ్యతే ॥ 13-20 ॥

పురుషః ప్రకృతిస్థో హి, భుక్త్యై ప్రకృతిజాన్ గుణాన్ ।
కారణం గుణసంజ్ఞోఽస్య, సదసద్యోనిజన్మసు ॥ 13-21 ॥

ఉపద్రష్టాఽనుమంతా చ, భర్తా భోక్తా మహేశ్వరః ।
పరమాత్మేతి చాప్యుక్తః, దేహాఽస్మిన్ పురుషః పరః ॥ 13-22 ॥

య ఏవం వేత్తి పురుషం, ప్రకృతిం చ గుణైః సహ ।
సర్వథా వర్తమానోఽపి, న స భూయోఽభిజాయతే ॥ 13-23 ॥

ధ్యానేనాత్మని పశ్యంతి, కేచిదాత్మానమాత్మనా ।
అన్యే సాఙ్ఖ్యేన యోగేన, కర్మయోగేన చాపరే ॥ 13-24 ॥

అన్యే త్వేవమజానంతః, శ్రుత్వాఽన్యేభ్య ఉపాసతే ।
తేఽపి చాతితరన్త్యేవ, మృత్యుం శ్రుతిపరాయణాః ॥ 13-25 ॥

యావత్ సజ్జాయతే కిఞ్చిత్, సత్త్వం స్థావరజంగమమ్ ।
క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞసంయోగాత్, తద్విద్ధి భరతర్షభ ॥ 13-26 ॥

సమం సర్వేషు భూతేషు, తిష్ఠంతం పరమేశ్వరమ్ ।
వినశ్యత్స్వవినశ్యంతం, యః పశ్యతి స పశ్యతి ॥ 13-27 ॥

సమం పశ్యన్ హి సర్వత్ర, సమవస్థితమీశ్వరమ్ ।

న హినస్త్యాత్మనాత్మానం, తతో యాతి పరాం గతిమ్ || 13-28 ||

ప్రకృత్యైవ చ కర్మాణి, క్రియమాణాని సర్వశః ।
యః పశ్యతి తథాత్మానమ్, అకర్తారం స పశ్యతి || 13-29 ||

యదా భూతపృథగ్భావమ్, ఏకస్థమనుపశ్యతి ।
తత ఏవ చ విస్తారం, బ్రహ్మ సమృద్ధ్యతే తదా || 13-30 ||

అనాదిత్వాన్నిర్గుణత్వాత్, పరమాత్మాఽయమవ్యయః ।
శరీరస్థోఽపి కౌన్తేయ, న కరోతి న లిప్యతే || 13-31 ||

యథా సర్వగతం సౌక్ష్మ్యద్, ఆకాశం నోపలిప్యతే ।
సర్వత్రావస్థితో దేహే, తథాత్మా నోపలిప్యతే || 13-32 ||

యథా ప్రకాశయత్యేకః, కృత్స్నం లోకమిమం రవిః ।
క్షేత్రం క్షేత్రీ తథా కృత్స్నం, ప్రకాశయతి భారత || 13-33 ||

క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞయోరేవమ్, అన్తరం జ్ఞానచక్షుషా ।
భూతప్రకృతిమోక్షం చ, యే విదుర్యాన్తి తే పరమ్ || 13-34 ||

॥ ఓమ్ తత్సద్, ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు, బ్రహ్మవిద్యాయాం, యోగశాస్త్రే,
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే, క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞవిభాగయోగో నామ త్రయోదశోఽధ్యాయః॥

Chapter 14

॥ చతుర్దశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీభగవానువాచ

పరం భూయః ప్రవక్ష్యామి, జ్ఞానానాం జ్ఞానముత్తమమ్ ।
యజ్ఞాత్వా మునయః సర్వే, పరాం సిద్ధిమితో గతాః ॥ 14-1 ॥

ఇదం జ్ఞానముపాశ్రిత్య, మమ సాధర్మ్యమాగతాః ।
సర్గేఽపి నోపజాయంతే, ప్రలయే న వ్యథంతి చ ॥ 14-2 ॥

మమ యోనిర్మహద్-బ్రహ్మ, తస్మిన్గర్భం దధామ్యహమ్ ।
సమృద్ధివః సర్వభూతానాం, తతో భవతి భారత ॥ 14-3 ॥

సర్వయోనిషు కౌన్తేయ, మూర్తయః సమృద్ధవంతి యాః ।
తాసాం బ్రహ్మ మహద్ద్యోనిః, అహం బీజప్రదః పితా ॥ 14-4 ॥

సత్త్వం రజస్తమ ఇతి, గుణాః ప్రకృతిసమృద్ధివాః ।
నిబద్ధంతి మహాబాహో, దేహే దేహినమవ్యయమ్ ॥ 14-5 ॥

తత్ర సత్త్వం నిర్మలత్వాత్, ప్రకాశకమనామయమ్ ।
సుఖసజ్జేన బద్ధాతి, జ్ఞానసజ్జేన చానఘ ॥ 14-6 ॥

రజో రాగాత్మకం విద్ధి, తృష్ణాసజ్గసముద్భవమ్ ।
తన్నిబద్ధాతి కౌన్తేయ, కర్మసజ్జేన దేహినమ్ ॥ 14-7 ॥

తమస్త్యజ్ఞానజం విద్ధి, మోహనం సర్వదేహినామ్ ।
ప్రమాదాలస్యనిద్రాభిః, తన్నిబధ్నాతి భారత ॥ 14-8 ॥

సత్త్వం సుఖే సజ్జాయతి, రజః కర్మణి భారత ।
జ్ఞానమావృత్య తు తమః, ప్రమాదే సజ్జాయత్యుత ॥ 14-9 ॥

రజస్తమశ్చాభిభూయ, సత్త్వం భవతి భారత ।
రజః సత్త్వం తమశ్చైవ, తమః సత్త్వం రజస్తథా ॥ 14-10 ॥

సర్వద్వారేషు దేహేఽస్మిన్, ప్రకాశ ఉపజాయతే ।
జ్ఞానం యదా తదా విద్యాద్, వివృద్ధం సత్త్వమిత్యుత ॥ 14-11 ॥

లోభః ప్రవృత్తిరారమ్భః, కర్మణామశమః స్పృహా ।
రజస్యేతాని జాయంతే, వివృద్ధే భరతర్షభ ॥ 14-12 ॥

అప్రకాశోఽప్రవృత్తిశ్చ, ప్రమాదో మోహ ఏవ చ ।
తమస్యేతాని జాయంతే, వివృద్ధే కురునన్దన ॥ 14-13 ॥

యదా సత్త్వే ప్రవృద్ధే తు, ప్రలయం యాతి దేహభృత్ ।
తదోత్తమవిదాం లోకాన్, అమలాన్ ప్రతిపద్యతే ॥ 14-14 ॥

రజసి ప్రలయం గత్వా, కర్మసజ్గేషు జాయతే ।
తథా ప్రలీనస్తమసి, మూఢయోనిషు జాయతే ॥ 14-15 ॥

కర్మణః సుకృతస్యాహుః, సాత్త్వికం నిర్మలం ఫలమ్ ।
రజసస్తు ఫలం దుఃఖమ్, అజ్ఞానం తమసః ఫలమ్ ॥ 14-16 ॥

సత్త్వాత్సజ్జాయతే జ్ఞానం, రజసో లోభ ఏవ చ ।
ప్రమాదమోహౌ తమసః, భవతోఽజ్ఞానమేవ చ ॥ 14-17 ॥

ఊర్ధ్వం గచ్ఛంతి సత్త్వస్థాః, మధ్యే తిష్ఠంతి రాజసాః ।

జఘన్యగుణవృత్తిస్థాః, అథో గచ్ఛన్తి తామసాః ॥ 14-18 ॥

నాన్యం గుణేభ్యః కర్తారం, యదా ద్రష్టాఽనుపశ్యతి ।
గుణేభ్యశ్చ పరం వేత్తి, మద్భావం సోఽధిగచ్ఛతి ॥ 14-19 ॥

గుణానేతానతిత్య త్రిన్, దేహీ దేహసముదభవాన్ ।
జన్మమృత్యుజరాదుఃఖైః, విముక్తోఽమృతమశ్నుతే ॥ 14-20 ॥

అర్జున ఉవాచ

కైర్లజ్ఞస్త్రీన్ గుణానేతాన్, అతీతో భవతి ప్రభో ।
కిమాచారః కథం చైతాం, త్రిన్ గుణానతివర్తతే ॥ 14-21 ॥

శ్రీభగవానువాచ

ప్రకాశం చ ప్రవృత్తిం చ, మోహమేవ చ పాణ్డవ ।
న ద్వేష్టి సమృద్ధివృత్తాని, న నివృత్తాని కాఙ్క్షతి ॥ 14-22 ॥

ఉదాసీనవదాసీనః, గుణైర్యో న విచాల్యతే ।
గుణా వర్తంత ఇత్యేవ, యోఽవతిష్ఠతి నేఙ్గతే ॥ 14-23 ॥

సమదుఃఖసుఖః స్వస్థః, సమలోష్టాశ్మకాఞ్చనః ।
తుల్యప్రియాప్రియో ధీరః, తుల్యనిన్దాత్మసంస్తుతిః ॥ 14-24 ॥

మానాపమానయోస్తుల్యః, తుల్యో మిత్రారిపక్షయోః ।
సర్వారమ్భపరిత్యాగీ, గుణాతీతః స ఉచ్యతే ॥ 14-25 ॥

మాం చ యోఽవ్యభిచారేణ, భక్తియోగేన సేవతే ।
స గుణాన్ సమతీత్యైతాన్, బ్రహ్మభూయాయ కల్పతే ॥ 14-26 ॥

బ్రహ్మణో హి ప్రతిష్ఠాఽహమ్, అమృతస్యావ్యయస్య చ ।
శాశ్వతస్య చ ధర్మస్య, సుఖస్యైకాన్తికస్య చ ॥ 14-27 ॥

॥ ఓమ్ తత్సద్, ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు, బ్రహ్మవిద్యాయాం, యోగశాస్త్రే,
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే, గుణత్రయవిభాగయోగో నామ చతుర్దశోఽధ్యాయః ॥

Chapter 15

॥ పఞ్చదశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీభగవానువాచ

ఊర్ధ్వమూలమధఃశాఖమ్, అశ్వత్థం ప్రాహురవ్యయమ్ ।
ఛన్దాంసి యస్య పఞ్చాని, యస్తం వేద స వేదవిత్ ॥ 15-1 ॥

అధశోఽర్ధ్వం ప్రసృతాస్తస్య శాఖాః
గుణప్రవృద్ధా విషయప్రవాలాః ।
అధశ్చ మూలాన్యనుసంతతాని
కర్మానుబంధీని మనుష్యలోకే ॥ 15-2 ॥

న రూపమస్యేహ తథోపలభ్యతే
నాంతో న చాదిర్న చ సమృత్తిషా ।
అశ్వత్థమేనం సువిరూఢమూలమ్
అసంజశస్త్రిణ దృఢేన ఛిత్త్వా ॥ 15-3 ॥

తతః పదం తత్ పరిమార్గితవ్యమ్
యస్మిన్ గతా న నివర్తంతి భూయః ।
తమేవ చాద్యం పురుషం ప్రపద్యే
యతః ప్రవృత్తిః ప్రసృతా పురాణీ ॥ 15-4 ॥

నిర్మానమోహో జితసంజదోషాః
అధ్యాత్మనిత్యా వినివృత్తకామాః ।
ద్వంద్వైర్విముక్తాః సుఖదుఃఖసంజ్ఞైః

గచ్ఛన్త్యమూఢాః పదమవ్యయం తత్ ॥ 15-5 ॥

న తద్భాసయతే సూర్యః, న శశాంజ్ఞో న పావకః ।
యద్గత్వా న నివర్తన్తే, తద్ధామ పరమం మమ ॥ 15-6 ॥

మమైవాంశో జీవతోకే, జీవభూతః సనాతనః ।
మనఃషష్ఠాన్ద్రియాణి, ప్రకృతిస్థాని కర్షతి ॥ 15-7 ॥

శరీరం యదవాప్నోతి, యచ్ఛాప్నోత్యత్కామతీశ్వరః ।
గృహీత్వైతాని సంయాతి, వాయుర్గన్ధానివాశయాత్ ॥ 15-8 ॥

శ్రోత్రం చక్షుః స్పర్శనం చ, రసనం ఘ్రాణమేవ చ ।
అధిష్ఠాయ మనశ్చాయం, విషయానుపసేవతే ॥ 15-9 ॥

ఉత్క్రామన్తం స్థితం వాఽపి, భుజ్జానం వా గుణాన్వితమ్ ।
విమూఢా నానుపశ్యన్తి, పశ్యన్తి జ్ఞానచక్షుషః ॥ 15-10 ॥

యతన్తో యోగినశ్చైనం, పశ్యన్త్యాత్మన్యవస్థితమ్ ।
యతన్తోఽప్యకృతాత్మానః, వైనం పశ్యన్త్యచేతసః ॥ 15-11 ॥

యదాదిత్యగతం తేజః, జగద్భాసయతేఽఖిలమ్ ।
యచ్ఛన్ద్రమసి యచ్ఛగ్నో, తత్తేజో విద్ధి మామకమ్ ॥ 15-12 ॥

గామావిశ్య చ భూతాని, ధారయామ్యహమోజసా ।
పుష్పామి చౌషధీః సర్వాః, సోమో భూత్వా రసాత్మకః ॥ 15-13 ॥

అహం వైశ్వానరో భూత్వా, ప్రాణినాం దేహమాశ్రితః ।
ప్రాణాపానసమాయుక్తః, పచామ్యన్నం చతుర్విధమ్ ॥ 15-14 ॥

సర్వస్య చాహం హృది సన్నివిష్టః
మత్తః స్మృతిరానమపోహనం చ ।

వేదైశ్చ సర్వైరహమేవ వేద్యః
వేదాంతకృద్వేదవిదేవ చాహమ్ || 15-15 ||

ద్వావిమౌ పురుషౌ లోకే, క్షరశ్చాక్షర ఏవ చ ।
క్షరః సర్వాణి భూతాని, కూటస్థోఽక్షర ఉచ్యతే || 15-16 ||

ఉత్తమః పురుషస్తన్యః, పరమాత్మేత్యుదాహృతః ।
యో లోకత్రయమావిశ్య, బిభర్త్యవ్యయ ఈశ్వరః || 15-17 ||

యస్మాత్ క్షరమతీతోఽహమ్, అక్షరాదపి చోత్తమః ।
అతోఽస్మి లోకే వేదే చ, ప్రథితః పురుషోత్తమః || 15-18 ||

యో మామేవమసమ్మాధః, జానాతి పురుషోత్తమమ్ ।
స సర్వవిదృఢజతి మాం, సర్వభావేన భారత || 15-19 ||

ఇతి గుహ్యతమం శాస్త్రమ్, ఇదముక్తం మయాఽనఘ ।
ఏతద్-బుద్ధ్వా బుద్ధిమాన్ స్యాత్, కృతకృత్యశ్చ భారత || 15-20 ||

॥ ఓమ్ తత్సద్, ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు, బ్రహ్మవిద్యాయాం, యోగశాస్త్రే,
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే, పురుషోత్తమయోగో నామ పంచదశోఽధ్యాయః ॥

Chapter 16

॥ షోడశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీభగవానువాచ

అభయం సత్త్వసంశుద్ధిః, జ్ఞానయోగవ్యవస్థితిః ।
దానం దమశ్చ యజ్ఞశ్చ, స్వాధ్యాయస్తప ఆరవమ్ ॥ 16-1 ॥

అహింసా సత్యమక్రోధః, త్యాగః శాంతిరహేతునమ్ ।
దయా భూతేష్వలోలుప్త్వం, మార్దవం హ్రీరచాపలమ్ ॥ 16-2 ॥

తేజః క్షమా ధృతిః శౌచమ్, అద్రోహో నాతిమానితా ।
భవంతి సమృద్ధం దైవీమ్, అభిజాతస్య భారత ॥ 16-3 ॥

దమోఽదర్పోఽభిమానశ్చ, క్రోధః పారుష్యమేవ చ ।
అజ్ఞానం చాభిజాతస్య, పార్థ సమృద్ధమాసురీమ్ ॥ 16-4 ॥

దైవీ సమృద్ధిమోక్షాయ, నిబన్ధాయాసురీ మతా ।
మా శుచః సమృద్ధం దైవీమ్, అభిజాతోఽసి పాణ్డవ ॥ 16-5 ॥

ద్వా భూతసర్గౌ లోకేఽస్మిన్, దైవ ఆసుర ఏవ చ ।
దైవో విస్తరశః ప్రోక్తః, ఆసురం పార్థ మే శృణు ॥ 16-6 ॥

ప్రవృత్తిం చ నివృత్తిం చ, జనా న విదురాసురాః ।
న శౌచం నాపి చాచారః, న సత్యం తేషు విద్యతే ॥ 16-7 ॥

అసత్యమప్రతిష్ఠం తే, జగదాహురనీశ్వరమ్ ।
అపరస్పరసమ్భూతం, కిమన్యత్ కామహౌతుకమ్ ॥ 16-8 ॥

ఏతాం దృష్టిమవష్టభ్య, నష్టాత్మానోఽల్పబుద్ధయః ।
ప్రభవన్త్యుగ్రకర్మాణః, క్షయాయ జగతోఽహితాః ॥ 16-9 ॥

కామమాశ్రిత్య దుష్పూరం, దమ్భమానమదాన్వితాః ।
మోహాద్ధృహీత్వాఽసద్గ్రాహత్, ప్రవర్తంతేఽశుచివ్రతాః ॥ 16-10 ॥

చింతామపరిమేయాం చ, ప్రలయాంతాముపాశ్రితాః ।
కామోపభోగపరమాః, ఏతావదితి నిశ్చితాః ॥ 16-11 ॥

ఆశాపాశశతైర్బద్ధాః, కామక్రోధపరాయణాః ।
ఈహంతే కామభోగార్థమ్, అన్యాయేనార్థసంశ్చయాన్ ॥ 16-12 ॥

ఇదమద్య మయా లబ్ధమ్, ఇమం ప్రాప్స్యే మనోరథమ్ ।
ఇదమస్తీదమపి మే, భవిష్యతి పునర్ధనమ్ ॥ 16-13 ॥

అసౌ మయా హతః శత్రుః, హనిష్యే చాపరానపి ।
ఈశ్వరోఽహమహం భోగీ, సిద్ధోఽహం బలవాన్ సుఖీ ॥ 16-14 ॥

ఆఢ్యోఽభిజనవానస్మి, కోఽన్యోస్తి సదృశో మయా ।
యక్ష్యే దాస్యామి మోదిష్య, ఇత్యజ్ఞానవిమోహితాః ॥ 16-15 ॥

అనేకచిత్తవిభ్రాంతాః, మోహజాలసమావృతాః ।
ప్రసక్తాః కామభోగేషు, పతంతి నరకేఽశుచౌ ॥ 16-16 ॥

ఆత్మసమ్భావితాః స్తब्ధాః, ధనమానమదాన్వితాః ।
యజంతే నామయజ్ఞైస్తే, దమ్భేనావిధిపూర్వకమ్ ॥ 16-17 ॥

అహఙ్కారం బలం దర్పం, కామం క్రోధం చ సంశ్రితాః ।
మామాత్మపరదేహేషు, ప్రద్విషంతోఽభ్యసూయకాః ॥ 16-18 ॥

తానహం ద్విషతః క్రూరాన్, సంసారేషు నరాధమాన్ ।
క్షిపామ్యజస్రమశుభాన్, ఆసురీష్యేవ యోనిషు ॥ 16-19 ॥

ఆసురీం యోనిమాపన్నాః, మూఢా జన్మని జన్మని ।
మామప్రాప్యైవ కౌన్తేయ, తతో యాన్త్యధమాం గతిమ్ ॥ 16-20 ॥

త్రివిధం నరకస్యేదం, ద్వారం నాశనమాత్మనః ।
కామః క్రోధస్తథా లోభః, తస్మాదేతత్త్రయం త్యజేత్ ॥ 16-21 ॥

ఏతైర్విముక్తః కౌన్తేయ, తమోద్వారైస్త్రిభిర్నరః ।
ఆచరత్యాత్మనః శ్రేయః, తతో యాతి పరాం గతిమ్ ॥ 16-22 ॥

యః శాస్త్రవిధిముత్సృజ్య, వర్తతే కామకారతః ।
న స సిద్ధిమవాప్నోతి, న సుఖం న పరాం గతిమ్ ॥ 16-23 ॥

తస్మాచ్ఛాస్త్రం ప్రమాణం తే, కార్యాకార్యవ్యవస్థితౌ ।
జ్ఞాత్వా శాస్త్రవిధానోక్తం, కర్మ కర్తుమిహార్హసి ॥ 16-24 ॥

॥ ఓమ్ తత్సద్, ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు, బ్రహ్మవిద్యాయాం, యోగశాస్త్రే,
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే, దైవాసురసంప్రద్యభాగయోగో నామ షోడశోఽధ్యాయః ॥

Chapter 17

॥ సప్తదశోఽధ్యాయః ॥

అర్జున ఉవాచ

యే శాస్త్రవిధిముత్సృజ్య, యజన్తే శ్రద్ధయాఽన్వితాః ।
తేషాం నిష్ఠా తు కా కృష్ణ, సత్త్వమాహో రజస్తమః ॥ 17-1 ॥

శ్రీభగవానువాచ

త్రివిధా భవతి శ్రద్ధా, దేహినాం సా స్వభావజా ।
సాత్త్వికీ రాజసీ చైవ, తామసీ చేతి తాం శృణు ॥ 17-2 ॥

సత్త్వానురూపా సర్వస్య, శ్రద్ధా భవతి భారత ।
శ్రద్ధామయోఽయం పురుషః, యో యచ్ఛ్రద్ధః స ఏవ సః ॥ 17-3 ॥

యజన్తే సాత్త్వికా దేవాన్, యక్షరక్షాంసి రాజసాః ।
ప్రేతాన్ భూతగణాంశ్చాన్యే, యజన్తే తామసా జనాః ॥ 17-4 ॥

అశాస్త్రవిహితం ఘోరం, తప్యన్తే యే తపో జనాః ।
దమ్భాహఙ్కారసంయుక్తాః, కామరాగబలాన్వితాః ॥ 17-5 ॥

కర్షయంతః శరీరస్థం, భూతగ్రామమచేతసః ।
మాం చైవాంతఃశరీరస్థం, తాన్ విద్ధ్యాసురనిశ్చయాన్ ॥ 17-6 ॥

ఆహారస్తవపి సర్వస్య, త్రివిధో భవతి ప్రియః ।
యజ్ఞస్తపస్తథా దానం, తేషాం భేదమిమం శృణు ॥ 17-7 ॥

ఆయుఃసత్త్వబలారోగ్యసుఖప్రీతివివర్ధనాః ।

రస్యాః స్నిగ్ధాః స్థిరా హృద్యాః, ఆహారాః సాత్త్వికప్రియాః ॥ 17-8 ॥

కట్వమ్లలవణాత్యుష్ణతీక్షణరూక్షవిదాహినః ।

ఆహారా రాజసస్యేష్టాః, దుఃఖశోకామయప్రదాః ॥ 17-9 ॥

యాతయామం గతరసం, పూతి పర్యుషితం చ యత్ ।

ఉచ్ఛిష్టమపి చామేధ్యం, భోజనం తామసప్రియమ్ ॥ 17-10 ॥

అఫలాకాఙ్గిభిర్యజ్ఞః, విధిదృష్టో య ఇజ్యతే ।

యష్టవ్యమేవేతి మనః, సమాధాయ స సాత్త్వికః ॥ 17-11 ॥

అభిసన్ధాయ తు ఫలం, దమ్భార్థమపి చైవ యత్ ।

ఇజ్యతే భరతశ్రేష్ఠ, తం యజ్ఞం విద్ధి రాజసమ్ ॥ 17-12 ॥

విధిహీనమసృష్టాన్నం, మన్తహీనమదక్షిణమ్ ।

శ్రద్ధావిరహితం యజ్ఞం, తామసం పరిచక్షతే ॥ 17-13 ॥

దేవద్విజగురుప్రాజ్ఞ, పూజనం శౌచమార్జవమ్ ।

బ్రహ్మచర్యమహింసా చ, శారీరం తప ఉచ్యతే ॥ 17-14 ॥

అనుద్వేగకరం వాక్యం, సత్యం ప్రియహితం చ యత్ ।

స్వాధ్యాయాభ్యసనం చైవ, వాఙ్మయం తప ఉచ్యతే ॥ 17-15 ॥

మనః ప్రసాదః సౌమ్యత్వం, మౌనమాత్మవినిగ్రహాః ।

భావసంశుద్ధిరిత్యేతత్, తపో మానసముచ్యతే ॥ 17-16 ॥

శ్రద్ధయా పరయా తప్తం, తపస్తత్ త్రివిధం నరైః ।

అఫలాకాఙ్గిభిర్ముక్తైః, సాత్త్వికం పరిచక్షతే ॥ 17-17 ॥

సత్కారమానపూజార్థం, తపో దమేభిన చైవ యత్ ।
క్రియతే తదిహ ప్రోక్తం, రాజసం చలమధ్రువమ్ ॥ 17-18 ॥

మూఢగ్రాహేణాత్మనో, యత్ పీడయా క్రియతే తపః ।
పరస్యోత్సాదనార్థం వా, తత్తామసముదాహృతమ్ ॥ 17-19 ॥

దాతవ్యమితి యద్దానం, దీయతేఽనుపకారిణే ।
దేశే కాలే చ పాత్రే చ, తద్దానం సాత్త్వికం స్మృతమ్ ॥ 17-20 ॥

యత్తు ప్రత్యుపకారార్థం, ఫలముద్దిశ్య వా పునః ।
దీయతే చ పరిక్లిష్టం, తద్దానం రాజసం స్మృతమ్ ॥ 17-21 ॥

అదేశకాలే యద్దానమ్, అపాత్రేభ్యశ్చ దీయతే ।
అసత్కృతమవజ్ఞాతం, తత్తామసముదాహృతమ్ ॥ 17-22 ॥

ఓమ్ తత్సదితి నిర్దేశః, బ్రహ్మణస్త్రివిధః స్మృతః ।
బ్రాహ్మణాస్తేన వేదాశ్చ, యజ్ఞాశ్చ విహితాః పురా ॥ 17-23 ॥

తస్మాదోమిత్యుదాహృత్య, యజ్ఞదానతపఃక్రియాః ।
ప్రవర్తన్తే విధానోక్తాః, సతతం బ్రహ్మవాదినామ్ ॥ 17-24 ॥

తదిత్యనభిసన్ధాయ, ఫలం యజ్ఞతపఃక్రియాః ।
దానక్రియాశ్చ వివిధాః, క్రియన్తే మోక్షకాఙ్క్షిభిః ॥ 17-25 ॥

సద్భావే సాధుభావే చ, సదిత్యేతత్ ప్రయుజ్యతే ।
ప్రశస్తే కర్మణి తథా, సచ్ఛబ్దః పార్థ యుజ్యతే ॥ 17-26 ॥

యజ్ఞే తపసి దానే చ, స్థితిః సదితి చోచ్యతే ।
కర్మ చైవ తదర్థీయం, సదిత్యేవాభిధీయతే ॥ 17-27 ॥

అశ్రద్ధయా హుతం దత్తం, తపస్తప్తం కృతం చ యత్ ।

అసదిత్యుచ్యతే పార్థ, న చ తత్ ప్రేత్య నో ఇహ ॥ 17-28 ॥

॥ ఓమ్ తత్సద్, ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు, బ్రహ్మవిద్యాయాం, యోగశాస్త్రే,
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే, శ్రద్ధాత్రయవిభాగయోగో నామ సప్తదశోఽధ్యాయః॥

Chapter 18

॥ అష్టాదశోఽధ్యాయః ॥

అర్జున ఉవాచ

సన్న్యాసస్య మహాబాహో, తత్త్వమిచ్ఛామి వేదితుమ్ ।
త్యాగస్య చ హృషీకేశ, పృథక్కేశినిషూదన ॥ 18-1 ॥

శ్రీభగవానువాచ

కామ్యానాం కర్మణాం న్యాసం, సన్న్యాసం కవయో విదుః ।
సర్వకర్మఫలత్యాగం, ప్రాహుస్త్యాగం విచక్షణాః ॥ 18-2 ॥

త్యాజ్యం దోషవదిత్యేకే, కర్మ ప్రాహుర్మనీషిణః ।
యజ్ఞదానతపఃకర్మ, న త్యాజ్యమితి చాపరే ॥ 18-3 ॥

నిశ్చయం శృణు మే తత్ర, త్యాగే భరతసత్తమ ।
త్యాగో హి పురుషవ్యాఘ్ర, త్రివిధః సమప్రకీర్తితః ॥ 18-4 ॥

యజ్ఞదానతపఃకర్మ, న త్యాజ్యం కార్యమేవ తత్ ।
యజ్ఞో దానం తపశ్చైవ, పావనాని మనీషిణామ్ ॥ 18-5 ॥

ఏతాన్యపి తు కర్మాణి, సజ్గం త్యక్త్వా ఫలాని చ ।
కర్తవ్యానీతి మే పార్థ, నిశ్చితం మతముత్తమమ్ ॥ 18-6 ॥

నియతస్య తు సన్న్యాసః, కర్మణో నోపపద్యతే ।
మోహాత్తస్య పరిత్యాగః, తామసః పరికీర్తితః ॥ 18-7 ॥

దుఃఖమిత్యేవ యత్కర్మ, కాయక్లేశభయాత్ త్యజేత్ ।
స కృత్వా రాజసం త్యాగం, నైవ త్యాగఫలం లభేత్ ॥ 18-8 ॥

కార్యమిత్యేవ యత్కర్మ, నియతం క్రియతేఽర్జున ।
సంజం త్యక్త్వా ఫలం చైవ, స త్యాగః సాత్త్వికో మతః ॥ 18-9 ॥

న ద్వేష్ట్యకుశలం కర్మ, కుశలే నానుషజ్జతే ।
త్యాగీ సత్త్వసమావిష్టః, మేధావీ ఛిన్నసంశయః ॥ 18-10 ॥

న హి దేహభృతా శక్యం, త్యక్తుం కర్మాణ్యశేషతః ।
యస్తు కర్మఫలత్యాగీ, స త్యాగీత్యభిధీయతే ॥ 18-11 ॥

అనిష్టమిష్టం మిశ్రం చ, త్రివిధం కర్మణః ఫలమ్ ।
భవత్యత్యాగినాం ప్రేత్య, న తు సన్నాస్యసినాం క్వచిత్ ॥ 18-12 ॥

పశ్చాత్తాని మహాబాహో, కారణాని నిబోధ మే ।
సాఙ్గ్యే కృతాన్తే ప్రోక్తాని, సిద్ధయే సర్వకర్మణామ్ ॥ 18-13 ॥

అధిష్ఠానం తథా కర్తా, కరణం చ పృథగ్విధమ్ ।
వివిధాశ్చ పృథక్ప్రేష్టా, దైవం చైవాత్ర పశ్చాత్తమమ్ ॥ 18-14 ॥

శరీరవాఙ్మనోభిర్యత్, కర్మ ప్రారభతే నరః ।
న్యాయ్యం వా విపరీతం వా, పశ్చాత్తే తస్య హేతవః ॥ 18-15 ॥

తత్రైవం సతి కర్తారమ్, ఆత్మానం కేవలం తు యః ।
పశ్యత్యకృతబుద్ధిత్వాత్, న స పశ్యతి దుర్మతిః ॥ 18-16 ॥

యస్య నాహం కృతో భావః, బుద్ధిర్యస్య న లిప్యతే ।
హత్వాఽపి స ఇమాల్లోకాన్, న హన్తి న నిబధ్యతే ॥ 18-17 ॥

జ్ఞానం జ్ఞేయం పరిజ్ఞాతా, త్రివిధా కర్మచోదనా ।

కరణం కర్మ కర్తేతి, త్రివిధః కర్మసంజ్ఞాహః ॥ 18-18 ॥

జ్ఞానం కర్మ చ కర్తా చ, త్రిధైవ గుణభేదతః ।
ప్రోచ్యతే గుణసంజ్ఞానే, యథావచ్ఛృణు తాన్యపి ॥ 18-19 ॥

సర్వభూతేషు యేనైకం, భావమవ్యయమీక్షతే ।
అవిభక్తం విభక్తేషు, తజ్ఞానం విద్ధి సాత్త్వికమ్ ॥ 18-20 ॥

పృథక్త్వేన తు యజ్ఞానం, నానాభావాన్ పృథగ్విధాన్ ।
వేత్తి సర్వేషు భూతేషు, తజ్ఞానం విద్ధి రాజసమ్ ॥ 18-21 ॥

యత్తు కృతస్సవదేకస్మిన్, కార్యే సక్తమహైతుకమ్ ।
అతత్త్వార్థవదల్పం చ, తత్తామసముదాహృతమ్ ॥ 18-22 ॥

నియతం సంకరహితమ్, అరాగద్వేషతః కృతమ్ ।
అఫలప్రేప్సూనా కర్మ, యత్తత్సాత్త్వికముచ్యతే ॥ 18-23 ॥

యత్తు కామేప్సూనా కర్మ, సాహజ్కారేణ వా పునః ।
క్రియతే బహులాయాసం, తద్రాజసముదాహృతమ్ ॥ 18-24 ॥

అనుబంధం క్షయం హింసామ్, అనపేక్ష్య చ పౌరుషమ్ ।
మోహాదారభ్యతే కర్మ, యత్తత్తామసముచ్యతే ॥ 18-25 ॥

ముక్తసంక్లోఽనహంవాదీ, ధృత్యుత్సాహసమన్వితః ।
సిద్ధ్యసిద్ధ్యోర్నిర్వికారః, కర్తా సాత్త్విక ఉచ్యతే ॥ 18-26 ॥

రాగీ కర్మఫలప్రేప్సూః, లుబ్ధో హింసాత్మకోఽశుచిః ।
హర్షశోకాన్వితః కర్తా, రాజసః పరికీర్తితః ॥ 18-27 ॥

అయుక్తః ప్రాకృతః స్తబ్ధః, శతో వైష్కృతికోఽలసః ।

విషాదీ దీర్ఘసూత్రీ చ, కర్తా తామస ఉచ్యతే || 18-28 ||

బుద్ధేర్భేదం ధృతేశ్చైవ, గుణతస్త్రివిధం శృణు ।
ప్రోచ్యమానమశేషేణ, పృథక్త్వేన ధనజ్ఞాయ || 18-29 ||

ప్రవృత్తిం చ నివృత్తిం చ, కార్యకార్యే భయాభయే ।
బంధం మోక్షం చ యా వేత్తి, బుద్ధిః సా పార్థ సాత్త్వికీ || 18-30 ||

యయా ధర్మమధర్మం చ, కార్యం చాకార్యమేవ చ ।
అయథావత్ ప్రజానాతి, బుద్ధిః సా పార్థ రాజసీ || 18-31 ||

అధర్మం ధర్మమితి యా, మన్యతే తమసాఽవృతా ।
సర్వార్థాన్ విపరీతాంశ్చ, బుద్ధిః సా పార్థ తామసీ || 18-32 ||

ధృత్యా యయా ధారయతే, మనఃప్రాణేన్ద్రియక్రియాః ।
యోగేనావ్యభిచారిణ్యా, ధృతిః సా పార్థ సాత్త్వికీ || 18-33 ||

యయా తు ధర్మకామార్థాన్, ధృత్యా ధారయతేఽర్జున ।
ప్రసక్తేన ఫలాకాంక్షీ, ధృతిః సా పార్థ రాజసీ || 18-34 ||

యయా స్వప్నం భయం శోకం, విషాదం మదమేవ చ ।
న విముఞ్చతి దుర్మేధా, ధృతిః సా పార్థ తామసీ || 18-35 ||

సుఖం త్విదానీం త్రివిధం, శృణు మే భరతర్షభ ।
అభ్యాసాద్రమతే యత్ర, దుఃఖాంతం చ నిగచ్ఛతి || 18-36 ||

యత్తదగ్రే విషమివ, పరిణామేఽమృతోపమమ్ ।
తత్సుఖం సాత్త్వికం ప్రోక్తమ్, ఆత్మబుద్ధిప్రసాదజమ్ || 18-37 ||

విషయేన్ద్రియసంయోగాద్, యత్తదగ్రేఽమృతోపమమ్ ।

పరిణామే విషమివ, తత్సుఖం రాజసం స్మృతమ్ || 18-38 ||

యదగ్రే చానుబద్ధే చ, సుఖం మోహనమాత్మనః ।
నిద్రాలస్యప్రమాదోత్థం, తత్తామసముదాహృతమ్ || 18-39 ||

న తదస్తి పృథివ్యాం వా, దివి దేవేషు వా పునః ।
సత్త్వం ప్రకృతిజైర్ముక్తం, యదేభిః స్యాత్ త్రిభిర్గుణైః || 18-40 ||

బ్రాహ్మణక్షత్రియవిశాం, శూద్రాణాం చ పరస్తప ।
కర్మాణి ప్రవిభక్తాని, స్వభావప్రభవైర్గుణైః || 18-41 ||

శమో దమస్తపః శౌచం, జ్ఞాన్తిరార్జవమేవ చ ।
జ్ఞానం విజ్ఞానమాస్తిక్యం, బ్రహ్మకర్మ స్వభావజమ్ || 18-42 ||

శౌర్యం తేజో ధృతిర్దాక్ష్యం, యుద్ధే చాప్యపలాయనమ్ ।
దానమీశ్వరభావశ్చ, జ్ఞాత్రం కర్మ స్వభావజమ్ || 18-43 ||

కృషిగౌరవ్యవాణిజ్యం, వైశ్యకర్మ స్వభావజమ్ ।
పరిచర్యాత్మకం కర్మ, శూద్రస్యాపి స్వభావజమ్ || 18-44 ||

స్వే స్వే కర్మణ్యభిరతః, సంసిద్ధిం లభతే నరః ।
స్వకర్మనిరతః సిద్ధిం, యథా విన్దతి తచ్ఛృణు || 18-45 ||

యతః ప్రవృత్తిర్భూతానాం, యేన సర్వమిదం తతమ్ ।
స్వకర్మణా తమభ్యర్చ్య, సిద్ధిం విన్దతి మానవః || 18-46 ||

శ్రేయాన్ స్వధర్మో విగుణః, పరధర్మాత్స్వనుష్ఠితాత్ ।
స్వభావనియతం కర్మ, కుర్వన్నాప్నోతి కిల్బిషమ్ || 18-47 ||

సహజం కర్మ కౌన్తేయ, సదోషమపి న త్యజేత్ ।
సర్వారమ్భా హి దోషేణ, ధూమేన్నాగ్నిరివావృతాః || 18-48 ||

అసక్తబుద్ధిః సర్వత్ర, జితాత్మా విగతస్పృహః ।
వైష్కర్మ్యసిద్ధిం పరమాం, సన్నాసేనాధిగచ్ఛతి ॥ 18-49 ॥

సిద్ధిం ప్రాప్తో యథా బ్రహ్మ, తథాప్నోతి నిబోధ మే ।
సమాసేనైవ కౌంతేయ, నిష్ఠా జ్ఞానస్య యా పరా ॥ 18-50 ॥

బుద్ధ్యా విశుద్ధయా యుక్తః, ధృత్యాత్మానం నియమ్య చ ।
శబ్దాదీన్ విషయాంస్త్యక్త్వా, రాగద్వేషౌ వ్యుదస్య చ ॥ 18-51 ॥

వివిక్తసేవీ లఘ్వాశీ, యతవాక్కాయమానసః ।
ధ్యానయోగపరో నిత్యం, వైరాగ్యం సముపాశ్రితః ॥ 18-52 ॥

అహఙ్కారం బలం దర్పం, కామం క్రోధం పరిగ్రహమ్ ।
విముచ్య నిర్మమః శాంతః, బ్రహ్మభూయాయ కల్పతే ॥ 18-53 ॥

బ్రహ్మభూతః ప్రసన్నాత్మా, న శోచతి న కాఙ్క్షతి ।
సమః సర్వేషు భూతేషు, మద్భక్తిం లభతే పరామ్ ॥ 18-54 ॥

భక్త్యా మామభిజానాతి, యావాన్ యశ్చాస్మి తత్త్వతః ।
తతో మాం తత్త్వతో జ్ఞాత్వా, విశతే తదనంతరమ్ ॥ 18-55 ॥

సర్వకర్మాణ్యపి సదా, కుర్వాణో మద్యపాశ్రయః ।
మత్ప్రసాదాదవాప్నోతి, శాశ్వతం పదమవ్యయమ్ ॥ 18-56 ॥

చేతసా సర్వకర్మాణి, మయి సన్న్యస్య మత్పరః ।
బుద్ధియోగముపాశ్రిత్య, మచ్చిత్తః సతతం భవ ॥ 18-57 ॥

మచ్చిత్తః సర్వదుర్గాణి, మత్ప్రసాదాత్ తరిష్యసి ।
అథ చేత్త్వమహఙ్కరాత్, న శ్రోష్యసి వినశ్యసి ॥ 18-58 ॥

యదహఙ్కారమాశ్రిత్య, న యోత్స్య ఇతి మన్యసే ।

మిథ్యైష వ్యవసాయస్తే, ప్రకృతిస్తావం నియోక్ష్యతి || 18-59 ||

స్వభావజేన కౌస్తేయ, నిబద్ధః స్వేన కర్మణా ।
కర్తుం నేచ్ఛసి యన్మోహత్, కరిష్యస్యవశోఽపి తత్ || 18-60 ||

ఈశ్వరః సర్వభూతానాం, హృద్దేశేఽర్జున తిష్ఠతి ।
భ్రామయన్ సర్వభూతాని, యన్త్రారూఢాని మాయయా || 18-61 ||

తమేవ శరణం గచ్ఛ, సర్వభావేన భారత ।
తత్ప్రసాదాత్పరాం శాంతిం, స్థానం ప్రాప్స్యసి శాశ్వతమ్ || 18-62 ||

ఇతి తే జ్ఞానమాఖ్యాతం, గుహ్యోద్గుహ్యతరం మయా ।
విమ్మశ్యైతదశేషేణ, యథేచ్ఛసి తథా కురు || 18-63 ||

సర్వగుహ్యతమం భూయః, శృణు మే పరమం వచః ।
ఇష్టోఽసి మే దృఢమితి, తతో వక్ష్యామి తే హితమ్ || 18-64 ||

మన్మనా భవ మద్భక్తః, మద్యాజీ మాం నమస్కరు ।
మామేవైష్యసి సత్యం తే, ప్రతిజానే ప్రియోఽసి మే || 18-65 ||

సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య, మామేకం శరణం వ్రజ ।
అహం త్వా సర్వపాపేభ్యః, మోక్షయిష్యామి మా శుచః || 18-66 ||

ఇదం తే నాతపస్కాయ, నాభక్తాయ కదాచన ।
న చాశుశ్రూషవే వాచ్యం, న చ మాం యోఽభ్యసూయతి || 18-67 ||

య ఇదం పరమం గుహ్యం, మద్భక్తేష్యభిధాస్యతి ।
భక్తిం మయి పరాం కృత్వా, మామేవైష్యత్యసంశయః || 18-68 ||

న చ తస్మాన్మనుష్యేషు, కశ్చిన్మే ప్రియకృత్తమః ।
భవితా న చ మే తస్మాద్, అన్యః ప్రియతరో భువి || 18-69 ||

అధ్యేష్యతే చ య ఇమం, ధర్మ్యం సంవాదమావయోః ।
జ్ఞానయజ్ఞేన తేనాహమ్, ఇష్టః స్యామితి మే మతిః ॥ 18-70 ॥

శ్రద్ధావాననసూయశ్చ, శృణుయాదపి యో నరః ।
సోఽపి ముక్తః శుభాల్లోకాన్, ప్రాప్నుయాత్ పుణ్యకర్మణామ్ ॥ 18-71 ॥

కచ్చిదేతచ్ఛుతం పార్థ, త్వయైకాగ్రేణ చేతసా ।
కచ్చిదజ్ఞానసమ్మోహః, ప్రనష్టస్తే ధనజ్ఞాయ ॥ 18-72 ॥

అర్జున ఉవాచ

నష్టో మోహః స్మృతిర్లభా, త్వత్ప్రసాదాన్మయాఽచ్యుత ।
స్థితోఽస్మి గతసందేహః, కరిష్యే వచనం తవ ॥ 18-73 ॥

సజ్జాయ ఉవాచ

ఇత్యహం వాసుదేవస్య, పార్థస్య చ మహాత్మనః ।
సంవాదమిమమశ్రౌషమ్, అద్భుతం రోమహర్షణమ్ ॥ 18-74 ॥

వ్యాసప్రసాదాచ్ఛుతవాన్, ఏతద్గుహ్యమహం పరమ్ ।
యోగం యోగేశ్వరాత్ కృష్ణాత్, సాక్షాత్ కథయతః స్వయమ్ ॥ 18-75 ॥

రాజన్ సంస్మృత్య సంస్మృత్య, సంవాదమిమమద్భుతమ్ ।
కేశవార్జునయోః పుణ్యం, హృష్యామి చ ముహుర్ముహుః ॥ 18-76 ॥

తచ్చ సంస్మృత్య సంస్మృత్య, రూపమత్యద్భుతం హరేః ।
విస్మయో మే మహాన్ రాజన్, హృష్యామి చ పునః పునః ॥ 18-77 ॥

యత్ర యోగేశ్వరః కృష్ణః, యత్ర పార్థో ధనుర్ధరః ।
తత్ర శ్రీర్విజయో భూతిః, ధ్రువా నీతిర్మతిర్మమ ॥ 18-78 ॥

॥ ఓమ్ తత్సద్, ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు, బ్రహ్మవిద్యాయాం, యోగశాస్త్రే,
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే, మోక్షసన్న్యాసయోగో నామ అష్టాదశోఽధ్యాయః ॥

॥ మాహాత్యమ్ ॥

గీతాశాస్త్రమిదం పుణ్యం యః పఠేత్ ప్రయతః పుమాన్ ।
విష్ణోః పదమవాప్నోతి భయ-శోకాది-వర్జితః ॥ 1 ॥

గీతాధ్యయన-శీలస్య ప్రాణాయామ-పరస్య చ ।
నైవ సన్తి హి పాపాని పూర్వ-జన్మ-కృతాని చ ॥ 2 ॥

మల-నిర్మోచనం పుంసాం జల-స్నానం దినే దినే ।
సకృద్-గీతామృశి స్నానం సంసార-మల-నాశనమ్ ॥ 3 ॥

గీతా సుగీతా కర్తవ్యా కిమన్యైః శాస్త్ర-విస్తరైః ।
యా స్వయం పద్మనాభస్య ముఖ-పద్మాద్-వినిఃసృతా ॥ 4 ॥

భారతామృత-సర్వస్వం విష్ణోర్వక్త్రాద్-వినిఃసృతమ్ ।
గీతా-గర్జోదకం పీత్వా పునర్జన్మ న విద్యతే ॥ 5 ॥

సర్వోపనిషదో గావో దోగ్ధా గోపాల-నన్దనః ।
పార్థో వత్సః సుధీర్భక్తా దుగ్ధం గీతామృతం మహత్ ॥ 6 ॥

ఏకం శాస్త్రం దేవకీ-పుత్ర-గీతమ్
ఏకో దేవో దేవకీ-పుత్ర ఏవ ।
ఏకో మన్తస్తస్య నామాని యాని
కర్మాప్యేకం తస్య దేవస్య సేవా ॥ 7 ॥

Chapter 19

॥ గీతార్థసంగ్రహః ॥

యత్పదామ్భోరుహధ్యానవిధ్వస్తాశేషకల్మషః ।
వస్తుతాముపయాతోఽహం యామునేయం నమామి తమ్ ॥ 1 ॥

స్వధర్మజ్ఞానవైరగ్యసాధ్యభక్త్యేకగోచరః ।
నారాయణః పరం బ్రహ్మ గీతాశాస్త్రే సమీరితః ॥ 2 ॥

జ్ఞానకర్మాత్మికే నేష్టే యోగలక్ష్యే సుసంస్కృతే ।
ఆత్మానుభోతిసిద్ధ్యర్థే పూర్వషట్కేన చోదితే ॥ 3 ॥

మధ్యమే భగవత్తత్త్వయాథాత్మ్యావాప్తిసిద్ధయే ।
జ్ఞానకర్మాభినిర్వర్త్యే భక్తియోగః ప్రకీర్తితః ॥ 4 ॥

ప్రధానపురుషవ్యక్తసర్వేశ్వరవివేచనమ్ ।
కర్మధీర్భక్తిరిత్యాది పూర్వశేషోఽన్తిమోదితః ॥ 5 ॥

అస్థానస్నేహకార్పణ్యధర్మాధర్మధియాఽఽకులమ్ ।
పార్థం ప్రపన్నముద్దిశ్య శాస్త్రావతరణం కృతమ్ ॥ 6 ॥

నిత్యాత్మాసంగకర్మేహగోచరా సాఙ్ఖ్యయోగధీః ।
ద్వితీయే స్థితధీలక్షా ప్రోక్తా తన్మోహశాంతయే ॥ 7 ॥

అసక్త్యా లోకరక్షాయై గుణేష్వారోప్య కర్తుతామ్ ।

సర్వేశ్వరే వా న్యసోఽక్తౌ తృతీయే కర్మకార్యతా ॥ 8 ॥

ప్రసక్తౌ స్వస్వభావోక్తిః కర్మణోఽకర్మతాఽస్య చ ।
భేదా జ్ఞానస్య మాహాత్మ్యం చతుర్థాధ్యాయ ఉచ్యతే ॥ 9 ॥

కర్మయోగస్య సౌకర్యం శైష్యం కాశ్చన తద్విధాః ।
బ్రహ్మజ్ఞానప్రకారశ్చ పంచమాధ్యాయ ఉచ్యతే ॥ 10 ॥

యోగాభ్యాసవిధిర్యోగీ చతుర్థా యోగసాధనమ్ ।
యోగసిద్ధిః స్వయోగస్య పారమ్యం షష్ట ఉచ్యతే ॥ 11 ॥

స్వయాధాత్మ్యం ప్రకృత్యాస్య తిరోధిః శరణాగతిః ।
భక్తభేదః ప్రబుద్ధస్య శ్రైష్ఠ్యం సప్తమ ఉచ్యతే ॥ 12 ॥

ఐశ్వర్యాక్షరయాధాత్మ్యభగవచ్చరణార్థినామ్ ।
వేద్యోపాదేయభావానామష్టమే భేద ఉచ్యతే ॥ 13 ॥

స్వమాహాత్మ్యం మనుష్యత్వే పరత్వం చ మహాత్మనామ్ ।
విశేషో నవమే యోగో భక్తిరూపః ప్రకీర్తితః ॥ 14 ॥

స్వకల్యాణగుణానన్త్యకృత్స్నస్వాధీనతామతిః ।
భక్త్యుత్పత్తివివృద్ధ్యర్థా విస్తీర్ణా దశమోదితా ॥ 15 ॥

ఏకాదశే స్వయాధాత్మ్యసాక్షాత్కారావలోకనమ్ ।
దత్తముక్తం విదిప్రాప్త్యోర్భక్త్యేకోపాయతా తథా ॥ 16 ॥

భక్తేః శ్రైష్ఠ్యముపాయోక్తిరశక్తన్యోఽఽత్మనిష్ఠతా ।
తత్ప్రకారస్త్యతిప్రీతిః భక్తేర్ద్వాదశ ఉచ్యతే ॥ 17 ॥

దేహస్వరూపమాత్మాప్తిహేతురాత్మవిశోధనమ్ ।
బంధహేతుర్వివేకశ్చ త్రయోదశ ఉదీర్యతే ॥ 18 ॥

గుణబంధవిధా తేషాం కర్తృత్వం తన్నివర్తనమ్ ।
గతిత్రయస్వమూలత్వం చతుర్దశ ఉదీర్యతే ॥ 19 ॥

అచిన్నిశ్రాద్ధిశుద్ధాచ్ఛ చేతనాత్ పురుషోత్తమః ।
వ్యాపనాదభరణాత్ స్వామ్యాదన్యః పఞ్చదశోదితః ॥ 20 ॥

దేవాసురవిభాగోక్తిపూర్వికా శాస్త్రవశ్యతా ।
తత్త్వానుష్ఠానవిజ్ఞానస్థేమే షోడశ ఉచ్యతే ॥ 21 ॥

అశాస్త్రమాసురం కృతస్నం శాస్త్రీయం గుణతః పృథక్ ।
లక్షణం శాస్త్రసిద్ధస్య త్రిధా సప్తదశోదితమ్ ॥ 22 ॥

ఈశ్వరే కర్తృతాబుద్ధిః సత్త్వోపాదేయతాఽన్తిమే ।
స్వకర్మపరిణామశ్చ శాస్త్రసారార్థ ఉచ్యతే ॥ 23 ॥

కర్మయోగస్తపస్తీర్థదానయజ్ఞాదినేవనమ్ ।
జ్ఞానయోగో జితస్వాంతైః పరిశుద్ధాత్మని స్థితిః ॥ 24 ॥

భక్తియోగః పరైకాంతప్రీత్యా ధ్యానాదిషు స్థితిః ।
త్రయాణామపి యోగానాం త్రిభిరన్యోన్యసంజమః ॥ 25 ॥

నిత్యనైమిత్తికానాం చ పరారాధనరూపిణామ్ ।
ఆత్మదృష్టేస్త్రయోఽప్యేతే యోగద్వారేణ సాధకాః ॥ 26 ॥

నిరస్తనిఖిలాజ్ఞానో దృష్ట్యాఽఽత్మానం పరానుగమ్ ।
ప్రతిలభ్య పరాం భక్తిం తయైవఽఽప్నోతి తత్పదమ్ ॥ 27 ॥

భక్తియోగస్తదర్థీ చేత్ సమగ్రైశ్వర్యసాధకః ।
ఆత్మార్థీ చేత్ త్రయోఽప్యేతే తత్త్వైవల్యస్య సాధకాః ॥ 28 ॥

ఏకాన్త్యం భగవత్యేషాం సమానమధికారిణామ్ ।
యావత్ప్రాప్తి పరార్థీ చేత్ తదేవాత్యన్తమశ్నుతే ॥ 29 ॥

జ్ఞానీ తు పరమైకస్తి తదాయత్తత్మజీవనః ।
తత్సంశ్లేషవియోగైకసుఖదుఃఖస్తదేకధీః ॥ 30 ॥

భగవద్ । ధ్యానయోగోక్తివన్దనస్తుతికీర్తనైః
లబ్ధాత్మా తద్గతప్రాణమనోబుద్ధీన్ద్రియక్రియః ॥ 31 ॥

నిజకర్మాది భక్త్యన్తం కుర్యాత్ ప్రీత్యైవ కారితః ।
ఉపాయతాం పరిత్యజ్య న్యన్యేద్దేవే తు తామభీః ॥ 32 ॥

ఏకాన్తాత్యన్తదాస్యైకరతిస్తత్పదమాప్పుయాత్ ।
తత్ప్రధానమిదం శాస్త్రమితి గీతార్థసజ్గ్రహః ॥ 33 ॥

॥ ఇతి శ్రీ యామునాచార్యవిరచితం గీతార్థసజ్గ్రహః సమూర్ణః ॥

Chapter 20

॥ గీతామాహాత్మ్యమ్ ॥

ధరోవాచ

భగవన్ పరేమేశాన భక్తిరవ్యభిచారిణీ ।
ప్రారబ్ధం భుజ్యమానస్య కథం భవతి హే ప్రభో ॥ 1 ॥

శ్రీ విష్ణురువాచ

ప్రారబ్ధం భుజ్యమానో హి గీతాభ్యాసరతః సదా ।
స ముక్తః స సుఖీ లోకే కర్మణా నోపలిప్యతే ॥ 2 ॥

మహాపాపాదిపాపాని గీతాధ్యానం కరోతి చేత్ ।
క్వచిత్ స్పర్శం న కుర్వన్తి నలినీదలమమ్బువత్ ॥ 3 ॥

గీతాయాః పుస్తకం యత్ర యత్ర పాఠః ప్రవర్తతే ।
తత్ర సర్వాణి తీర్థాని ప్రయాగాదీని తత్ర వై ॥ 4 ॥

సర్వే దేవాశ్చ ఋషయో యోగినః పన్నగాశ్చ యే ।
గోపాలా గోపికా వాఽపి నారదోద్ధవపార్షదైః ।
సహాయో జాయతే శీఘ్రం యత్ర గీతా ప్రవర్తతే ॥ 5 ॥

యత్ర గీతావిచారశ్చ పఠనం పాఠనం శ్రుతమ్ ।
తత్రాహం నిశ్చితం పృథ్వీ నివసామి సదైవ హి ॥ 6 ॥

గీతాశ్రయేఽహం తిష్ఠామి గీతా మే చోత్తమం గృహమ్ ।

గీతాజ్ఞానముపాశ్రిత్య శ్రీశ్రోకాన్ పాలయామ్యహమ్ ॥ 7 ॥

గీతా మే పరమా విద్యా బ్రహ్మరూపా న సంశయః ।
అర్థమాత్రాక్షరా నిత్యా స్వానిర్వాచ్యపదాత్మికా ॥ 8 ॥

చిదానందేన కృష్ణేన ప్రోక్తా స్వముఖతోఽర్జునమ్ ।
వేదత్రయీ పరానందా తత్త్వార్థజ్ఞానసంయుతా ॥ 9 ॥

యోఽష్టాదశజపో నిత్యం నరో నిశ్చలమానసః ।
జ్ఞానసిద్ధిం స లభతే తతో యాతి పరం పదమ్ ॥ 10 ॥

పాఠేఽసమర్థః సమూర్ణే తతోఽర్థం పాఠమాచరేత్ ।
తదా గోదానజం పుణ్యం లభతే నాత్ర సంశయః ॥ 11 ॥

త్రిభాగం పఠమానస్తు గణ్ఢాస్నానఫలం లభేత్ ।
షడంశం జపమానస్తు సోమయాగఫలం లభేత్ ॥ 12 ॥

ఏకాధ్యాయం తు యో నిత్యం పఠతే భక్తిసంయుతః ।
రుద్రలోకమవాప్నోతి గణో భూత్వా వసేచ్ఛిరమ్ ॥ 13 ॥

అధ్యాయం శ్లోకపాదం వా నిత్యం యః పఠతే నరః ।
స యాతి నరతాం యావన్మన్వంతరం వసున్ధరే ॥ 14 ॥

గీతాయాః శ్లోకదశకం సప్త పఞ్చ చతుష్టయమ్ ।
ద్వా త్రినేకం తదర్థం వా శ్లోకానాం యః పఠేన్నరః ॥ 15 ॥

చంద్రలోకమవాప్నోతి వర్షాణామయుతం ధ్రువమ్ ।
గీతాపాఠసమాయుక్తో మృతో మానుషతాం వ్రజేత్ ॥ 16 ॥

గీతాభ్యాసం పునః కృత్వా లభతే ముక్తిముత్తమామ్ ।

గీతేత్యుచ్చారసంయుక్తో మ్రియమాణో గతిం లభేత్ ॥ 17 ॥

గీతార్థశ్రవణాసక్తో మహాపాపయుతోఽపి వా ।
వైకుణ్ఠం సమవాప్నోతి విష్ణునా సహ మోదతే ॥ 18 ॥

గీతార్థం ధ్యాయతే నిత్యం కృత్వా కర్మాణి భూరిశః ।
జీవన్ముక్తః స విజ్ఞేయో దేహాన్తే పరమం పదమ్ ॥ 19 ॥

గీతామాశ్రిత్య బహవో భూభుజో జనకాదయః ।
నిర్ధూతకల్మషా లోకే గీతాయాతాః పరం పదమ్ ॥ 20 ॥

గీతాయాః పఠనం కృత్వా మాహాత్మ్యం నైవ యః పఠేత్ ।
వృథా పాఠో భవేత్తస్య శ్రమ ఏవ హ్యుదాహృతః ॥ 21 ॥

ఏతన్మాహాత్మ్యసంయుక్తం గీతాభ్యాసం కరోతి యః ।
స తత్ ఫలమవాప్నోతి దుర్లభాం గతిమాప్నుయాత్ ॥ 22 ॥

సూత ఉవాచ

మాహాత్మ్యమేతద్గీతాయా మయా ప్రోక్తం సనాతనమ్ ।
గీతాన్తే చ పఠేద్యస్తు యదుక్తం తత్ఫలం లభేత్ ॥ 23 ॥ ॥ ఇతి శ్రీవారాహపురాణే
శ్రీగీతామాహాత్మ్యం సమూర్ణమ్ ॥
